

slovenski čebelar

1 9 6 6

LETO LXVIII

ŠT. 4

VSEBINA

France Resman: Čebelarški muzej v Radovljici	97
Julij Mayer: Naše čebele v aprilu	100
Aforizmi	104
Julij Mayer: Prehranjevanje čebel	105
Blaž Kantušer: Dve praktični pripravi	109
Ivan Kranjc: AŽP-panj za slovenske čebelarje prevaževalce	111
Jože Seliškar: O prevažanju čebel v zvezi z iz- boljšanim AŽ-panjem s Pavletičevim prednjim dušnikom	113
Ivan Rak: Pomanjkanje zemlje za — ameri- kance	115
Leopold Debevec: S čebelami in čebelarji skozi stoletja	116

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Zelo topel februar. Knjižica o medu. Nove čebelarške knjige. Še nekaj o zamenjavi in dodajanju matic. Vprašanje, ali morejo čebele zaznati vonje. Nekaj o kuhanju voščin. Dr. O. Schneider-Orelli umrl	120
--	-----

NAŠA ORGANIZACIJA

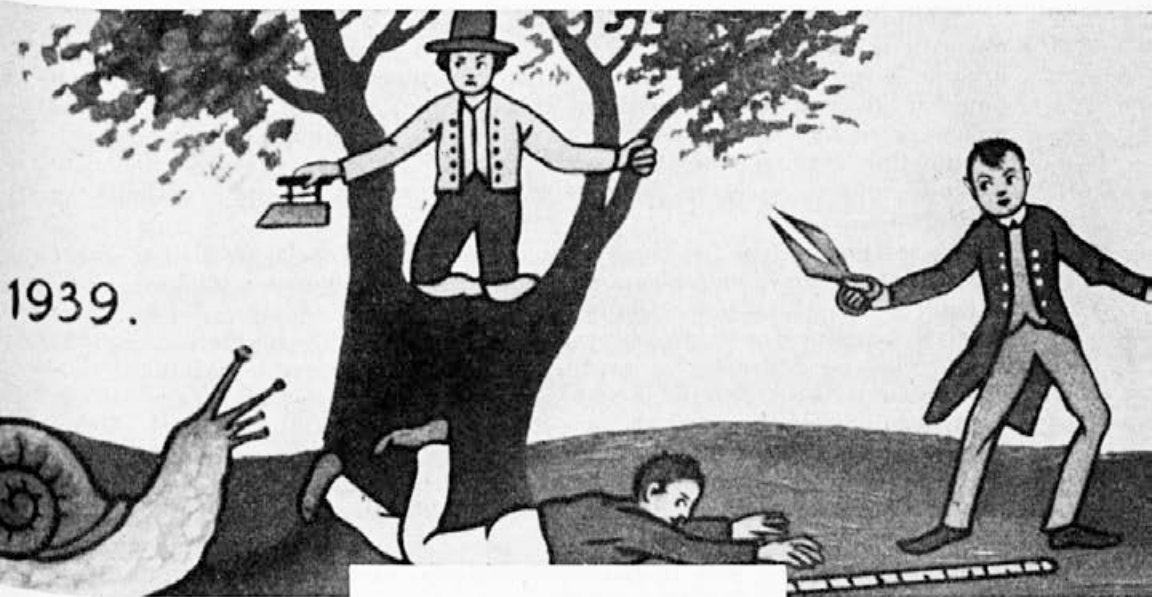
Izvleček iz zapisnika 10. seje IO dne 3. marca 1966. Občni zbor čebelarške družine Maribor- Tabor. Iz Bele Krajine. Čebelarška družina v Laškem. Slavje v čebelarški družini Pekre pri Mariboru. Občni zbor čebelarške družine Bo- rovnica. Še več skrbi čebelarškim krožkom. Dopolnilo. Spet ena iz naših vrst	122
---	-----

OSMRTNICE

Jakob Dimec, Anton Markelj, Jakob Zvab, Anton Berce	127
Umrlim vipavskim čebelarjem v spomin	128

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Clani, ki plačujejo letno članarino 1700 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska ČP Delo — obrat Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor: Valentin Benedičič, Ivan Majcen, Slavko Raič, France Rome, Edi Senegačnik in Joško Slander. Odgovorni urednik Edi Senegačnik. Letna naročnina za nečlane 2000 din, za inozemstvo 2500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 230 din, na 16 straneh 120 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri Narodni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 503/8-357

1939.

ČEBELARSKI MUZEJ V RADOVLJICI

FRANCE RESMAN

V vrsto muzejev — kulturno prosvetnih zavodov v naši domovini se je uvrstil tudi čebelarški muzej v Radovljici. To je samostojen družbenokulturni znanstveni zavod, ki zbira muzejsko gradivo s področja zgodovine čebelarstva na Gorenjskem in v drugih krajih Slovenije. Upravlja ga skupnost, ki jo sestavljajo zastopniki ustanovitelja, delovnega kolektiva in strokovnjakov.

Pobuda za zbiranje pestrih, resnično ljudskih čebelarskih rekvizitov, ki so služili čebelarjem pri opravljanju čebel pred 100 in več leti, se je v vrstah naprednih čebelarjev v takratnem čebelarskem društvu v Ljubljani porodila že pred 40 leti. Janšev dom, za katerega prispevke so požrtvovalno zbirali čebelarji že več let, naj bi služil kot zbiralnica in shramba za zbrane predmete za poznejši muzej. Toda Janšev dom na takratni Tyrševi cesti v Ljubljani se je moral umakniti zaradi urbanističnega načrta Ljubljane. Z delom pa smo le začeli in dali navodila za zbiranje predmetov. Ugotovili smo pri tem, da smo bili že marsikaj zamudili, kajti prva svetovna vojna je bila vzrok, da je mnogo važnih predmetov propadlo, nevešči nasledniki umrlih čebelarjev pa so panje in ostalo orodje požgali, čebelnjake pa podrli. Tako je izginilo mnogo dragocenih predmetov.

Našo zelo lepo ljudsko umetnost pa je zamejstvo bolj cenilo kot mi in pojavilo se je močno prekupčevanje s panjskimi končnicami. Le redki napredni čebelarji so z vso vnemo pomagali pri delu in zavarovali pri sebi doma ali pri takratnem Čebelarskem društvu v Janševem domu vse, kar so bili dobili oziroma nabrali.

Tudi druga svetovna vojna je začeto delo zelo zavrla, vendar z zbiranjem muzealij ni kazalo več odlašati, kajti začela so propadati čebelarstva, ki so hranila še vrsto zgodovinskih čebelarskih predmetov, medtem pa je odkup panjskih končnic vse bolj pritiskal na podeželje. Nastopil je skrajni čas, da rešimo še to, kar se da, in da zbrane predmete shranimo, dokler ne bo primernih prostorov za muzej. Napredni čebelarji so se zavedali, da so dolžni ohraniti bodočim rodovom in zgodovini predmete iz našega res ljudskega čebelarstva.

Po osvoboditvi se je zbral zbor zadružnikov, čebelarjev-članov Zveze čebelarskih društev, muzealcev in občinskih zastopnikov ter strokovnjakov. Sklenili so izvršiti načrtano delo in določili lokacijo v Radovljici. Pri Zadružni zvezi je izposloval začetna obratna sredstva, ki so jih dopolnili prispevki Zveze čebelarskih društev in raznih čebelarskih organizacij. Nabiralne skupine so šle na delo. Pot jih je vodila od čebelnjaka do čebelnjaka v bivšem kranjskem okraju in predmet za predmetom je prihajal in polnil zbirko. Prvotno je bila zbirka priključena takratnemu Pokrajinskemu muzeju v Radovljici. Predmete pa je dobil v restavriranje in prepariranje konservator in preparator entomolog tov. Rudolf Rakovec. Obdelani predmeti so bili že primerni za razstavo.

Zbirali smo vse, kar je imelo zgodovinsko vrednost, kar so kdaj koli uporabljali naši čebelarji, to je: panje vseh vrst od drevesnega dupla do polklade, štajerske in belokrajnske koše, razne oblike ljudskega panja, kranjič, kranjiče z naklado, Porentov panj, Ambrožičeve panje, dunajski panj, eksportni panj, AŽ-panj in razne ljudske panje ter panje z nakladami. Od predmetov pa smo zbirali priprave za pridobivanje medu in voska z močnimi stiskalnicami, raznovrstno zanimivo orodje, ki je bilo kdajkoli v rabi, razne pitalnike, spodrezalnice za satje, žlice za ogrebanje rojev, pripomočke za prestrezanje rojev, razne matičnice od preproste ročno izdelane do današnjih. Zbirka pa ima tudi sodobne čebelarske predmete in pribor.

Glavni razstavni predmet pa so vsekakor številne panjske končnice, ki jih v zamejstvu tako zelo cenijo. Poslikali so jih naši ljudski umetniki. Panjske končnice predstavljajo našo ljudsko galerijo slik z različnimi motivi iz življenja slovenskega ljudstva v preteklih stoletjih. Število razstavljenih končnic je preseglo že 370 kosov.

Nadaljnji razstavljeni predmeti predstavljajo pripomočke, s katerimi so naši predniki prenašali čebele na gorsko pašo oziroma jih vozili na ajdova in druga pasišča. Razstavljeni so tudi predmeti, ki so jih uporabljali za vzrejo matic in pošiljali po svetu. Na razstavljenem zemljevidu zemeljske oble so označeni kraji, kamor je naš glavni izvoznik matic pokojni Strgar pošiljal matice naše iskane sivke. Tu lahko vidimo, da so našle odjemalce prav na vseh kontinentih našega planeta. Takih predmetov je razstavljenih že preko 200.

Uprava muzeja pa ni pozabila tudi na biološko zbirko čebel in čebeljih izdelkov, na različne fotografske posnetke, razne diplome in odlikovanja ter na čebelarsko literaturo.

Čebelarski muzej je dobil svoje prostore v zgodovinski graščinski stavbi v Radovljici, ki izvira še izza Ortenburžanov in celjskih grofov. Uvidna občinska uprava v Radovljici jih je odstopila z zavestjo, da bo oprav-

ljal muzej vzgojno delo, saj bo pričal o gospodarskem pomenu čebelarstva nekoč in sedaj. Zato bo zanimiv ne le za domače, ampak tudi za tuje turiste. Slavnostna otvoritev razstave je bila dne 31.7.1958. in od tedaj je muzej odprt za širšo javnost. Glavno finančno breme je prevzela muzeju močno naklonjena občinska uprava.

Kaj pa pravijo prvi vtisi obiskovalcev? Največjo reklamo za muzej je napravilo turistično društvo v Radovljici, ki je v svoje prospekte vključilo tudi Čebelarski muzej. Uspeh ni izostal.

Ze prvo leto, zlasti pa naslednja, so bili vse bolj pogosti obiski iz tujine in iz vseh delov sveta. Tudi Kitajec in Izraelec sta že vpisana v knjigo obiskovalcev. Razumljivo pa je, da je obisk čebelarskih organizacij kar pogost.

In če listamo po knjigi obiskovalcev, najdemo lepa priznanja:

»Temu edinstvenemu muzeju v Jugoslaviji želim mnogo uspeha.

Divim se umetnosti slovenskih pčelara.

Gotovo eden najprijaznejših muzejev pri nas! Prepričan sem, da je s tem, kar predstavlja, dobil svoj »raison d'être.«

Rijetki pčelarski rekviziti, vrlo vredni na obogačenju istorije i razvitka pčelarstva. Sa ovim muzejem treba da se upoznaju Savezi pčelarstva.

Ogledal sem si lepoto slovenskega čebelarstva, ki je edinstveno v svetu.

Izredno lep spomenik našemu čebelarstvu in ohranitev dela naše kulture.

Rijetki su muzeji koji čuvaju onako bogat zanimljiv materijal.«

In še in še sledijo priznanja, na katere so ustanovitelji lahko ponosni.

Ko je zbirka zadostila predpisom po Zakonu o muzejih, je občinska skupščina Radovljica izdala 5.10.1962 odlok o ustanovitvi Čebelarskega muzeja v Radovljici in s tem tudi zagotovila materialna in finančna sredstva za poslovanje. Skupnost zavoda posluje po zakonu o muzejih in zadevnih navodilih.

Konec leta 1963 je ustanovitelj priključil Čebelarskemu muzeju še občinski muzej NOB v Begunjah in Kovinski muzej v Kropi pod naslovom Združeni muzeji v Radovljici.

Pravila združenih muzejev je nadomestil statut, iz katerega je razvidno, da ima vsak muzej svojo sekcijo, ki jo vodijo strokovnjaki.

Ni pa rečeno, da je s tem delo dokončano. Čebelarski muzej naj se nenehno dopolnjuje. Še je obilo predmetov po vsej Sloveniji, ki sodijo v edini tovrstni muzej slovenskega čebelarstva. Dopolnjevati pa ga moramo tudi s sodobnimi predmeti, da bo slika našega čebelarstva popolna za spoznavanje in študij.

Zato še vedno pozivamo slehernega slovenskega čebelarja: »Vneto sodeluj pri zbiranju zgodovinskih čebelarskih predmetov, saj je muzej tudi tvoj ponos!«

ČEBELARJI!

Zdaj je čas za krmljenje na zalego. Le močne čebelje družine bodo lahko dobro izkoristile spomladansko pašo. O krmljenju smo obširno pisali v predlanskem letniku na strani 105 in v lanskem na strani 105.

NAŠE ČEBELE V APRILU

JULIJ MAYER

Zaradi toplega februarja so se družine letos začele zgodaj razvijati in zaloge naglo kopnijo. Zato je utemeljena skrb, da bo že v začetku aprila začelo primanjkovati hrane. Previden čebelar bo dal panjem dodaten obrok dveh litrov sladkorne raztopine v razmerju 1 : 1. To je obratna naložba, ki se bo zelo dobro obrestovala.

Že v začetku aprila moramo vedeti, kako so se razvile naše družine. Dobro je, da imajo vsi panji, ki so zaostali v razvoju, na vratcih svojo oznako s kredo, da jih takoj opazimo. Ob prvi priložnosti se moramo prepričati, kaj je vzrok njihovemu zaostajanju. Morda jim manjka hrane. Poglejmo, če je zalega strnjena ali ne. Če ni, potem je matica izčrpana. Če slabi družina zaradi naglega odmiranja starih čebel, bi utegnila biti po sredi nose mavost. Take mrtvice mora pregledati veterinarski zavod.

V začetku tega meseca lahko z naglim posegom v panj razširimo gnezdo. Pogled na vrvež pod satniki nam pove, kje leži gnezdo in koliko satov zajema. Tretji sat, šteto od leve strani, potegnemo previdno iz panja, ga obrnemo in z zadnjim koncem zopet porinemo na prejšnje mesto. Okence naglo zapremo in panj dobro odenemo. Kaj smo dosegli s tem posegom?

Kakor veste, tvori čebelno gnezdo obliko krogle. Ko smo tretji sat potisnili z zadnjim koncem naprej, smo na tem mestu porušili obliko krogle, ker moli zalega tretjega sata iz nje. Čebele bodo takoj vključile tisti del drugega in četrtega sata, ki leži ob tej zalegi, v gnezdo. Izpraznile oziroma očistile bodo celice in matica bo imela sedaj več celic za zaleganje. Tako se zgodi na drugem koncu tretjega sata. Čez teden dni lahko ponovimo to operacijo na desni strani gnezda.

Pomladni razvoj čebelne družine se odvija po naravnem vrstnem redu: Donos s paše — rast številčne moči — razvoj gradilnega nagona — in končno razvoj rojilnega razpoloženja. V čebelarjevih rokah je sedaj, kdaj bo razvoj podpiral in kdaj ter kako ga bo zaviral v svojo korist. Vendar mora imeti pri tem zelo oster posluš, da bodo čebele res pripravljene sprejeti pot, ki jo bo nakazal s svojim posegom. Poseg v razvoj ob nepravem času utegne več škodovati kakor koristiti.

Sedaj so družine v najlepšem razvoju, matica zalega iz dneva v dan več jajčec. Dobra plemenska matica zaleže konec aprila na dan že 1500 jajčec in še več. Krogi zalege se naglo večajo in lačnih žrk je vedno več. Dnevno se izvali na stotine mladice, ki že prvi dan očistijo izpraznjene celice, da jih matica lahko takoj zaleže. Mladicam se naglo razvijajo krmilne žleze, čebelice postanejo dojilje in zalegajo žrke z obilnim krmilnim sokom. Nagnjenje po razmnoževanju je v polnem teku, saj se mora družina do pomladne paše številčno tako povečati, da bo na višku razvoja sposobna, da se razcepi na več delov, ki bodo morali biti sposobni za življenje. Kadar začenjajo panji zasedati krajne sate in se čebele zvečer na gosto gnetejo za okensko mrežo, je čas, da odpremo medišče. Takoj ga opremimo za poznejše prestavljanje: v sredino pridejo 3 ali 4 lepi sati, eden naj ima nekaj medu, da takoj privabimo čebele v medišče. Ostali del napolnimo s posameznimi satnicami in

izdelanimi sati. Ti naj bodo skupaj v sredini, satnice pa na obeh straneh ob kraju. Panj zopet skrbno odenemo, ker morajo čebele zdaj ogrevati še enkrat večji prostor.

Zaradi obilnega zaleganja začenja matici primanjkovati prostora, družina se približuje svoji prvi krizi. Vedno manj je mladih žrk in vedno več se izvali mladice, ki so bile zaležene pred tremi tedni. Žrke pa ne morejo več pospraviti vsega krmilnega soka. Zdi se, da je krmilni sok za čebelje žrke v nekem pogledu zelo preprosto sestavljen. Zadostovati mora, da se

Čebelja družina prve dni aprila, preden začnemo krmiti na zalego

dobro razvije le čebelje telo, njeni spolni organi ostanejo za vedno nerazviti. Saj ji tudi v resnici niso potrebni. Čisto drugače je pri trojih. Trot je nosilec nešteti, rekel bi milijonskih zasnov bodočih čebeljih rodov. To so semenčice, neznansko majhna živa bitja, ki so potrebna za oploditev jajčec. Ta živa bitja se porajajo v trojih spolnih organih in za razvoj takih telesnih delov mora biti krmilni sok boljšega in močnejšega sestava. Raziskovanje krmilnega soka za trojce žrke je bilo doslej popolnoma zanemarjeno, saj veljajo troji še vedno kot potrebno zlo v čebelji družini. Odkar pa so strokovnjaki z gotovostjo spoznali, da se matica na prahi ne spari samo z enim trotom, temveč kar z večimi, je postalo vprašanje njihove plemenske vzreje kar pereče.

Starejšim dojljam začenjajo krneti krmilne žleze, razvijati pa se začnejo voskovne žleze, ki kmalu izločajo tanke bele ploščice — vosek. Ob tem času se pojavijo na starem satju prvi beli grebenčki, ki opozarjajo

čebelarja, da se pojavlja težnja po graditvi novega doma. Stari dom je že ves dograjen in kmalu bo pretesen za vse.

Zdaj je nastopil pravi trenutek, ko čebele voljno sprejmejo čebelarjev poseg v njihov naravni razvoj. Izkoristimo to razpoloženje, panj je namreč zrel za prestavljanje. S prestavljanjem dosežemo mahoma dva namena: matica dobi mnogo več prostora — novih celic, da nemoteno zalega dalje in se družina posveti nadaljnji krepitvi številčne moči, kar za precej časa izloči rojenje. Mlade čebele negujejo žrke in si pri tem sprostijo svoje golšne

Po desetih dneh je družina že močnejša

žleze, ki so polne krmilnega mlečka. Po drugi strani pa si olajšujejo voskovne žleze, saj lahko neovirano grade mlado satje.

Prvi naval gradilnega nagnjenja prevzame gradilni satnik, ki nam bo odslej kazal jasno sliko, kakšno je razpoloženje v panju. V neverjetno kratkem času ga čebele napolnijo s trotovino in tudi matica ga takoj zaleže. Kadar seže satniček do spodnje letvice, ga izrežemo in nato v sončnem topilniku pretopimo.

Vendar preudaren čebelar družini nikdar ne prepreči, da ne bi gojila trote. Njihova navzočnost v panju pospešuje nabiralno vnemo. Troti so samci čebelje družine in so za plemenitev matic nujno potrebni. Čim bolj je razvit trot iz dobre družine, tem dragocenejši je za plemo. Zato bo čebelar odrezal starejšemu satu v plodišču oba spodnja ogla, da bodo tam čebele zgradile lepo trotovino in tako bo imel pregled nad številom trotov v panju. Trot potrebuje za razvoj od jajčeca do popolne žuželke 24 dni. Na-

mesto tega pa lahko pri dobrem plemenjaku pusti gradilni sat, da se v njem povalijo troti. Tako imamo doma neke vrste plemenilno postajo, za katero odbiramo trote iz najboljših družin.

Za prestavljanje velja še vedno staro pravilo: **deset dni pred glavno pomladansko pašo bodi plemenjak prestavljen!**

Ob času močnega izletavanja, ko je torej v panju malo čebel, odpremo medišče in razpostavimo sate na kozico. Nato jemljemo iz plodišča sat za satom, ga dobro pregledamo in damo ali v medišče ali na kozico, upoštevajoč

Krmimo tudi rezervne družinice v matičarjih

tale navodila: sat, na katerem smo dobili matico, ostane v plodišču. V medišče ne smejo sati s trotovino, ker ta privablja matice. V plodišču naj ostanejo sati, ki imajo večjo količino obnožine. V medišče ne sodijo sati z najmlajšo zalego.

Po končanem delu je slika prestavljenega panja nekako naslednja: V medišču je v sredini 6 prestavljenih satov s starejšo in pokrito zalego, ob strani pa stoje starejši sati. V plodišču stoji v sredini sat z matico med sati najmlajše zalege in sati z obilico obnožine ter satom s trotovino.* Nadalje se vrste posamezne satnice med lepo izdelanimi sati. Panj zopet dobro odenemo, ker so noči še hladne in je čebelje gnezdo razdeljeno na dva dela.

* Op. urednika: Taka operacija je res preveč kruta in se ne obnese. Danes predstavljamo postopoma, namreč tri do štiri sate hkrati. Čez sedem ali deset dni pa spet. Tako prestavljamo, dokler traja paša. Prevaževalci, ki vozijo na paše, predstavljajo lahko do jesenske paše.

Operacija je kruta, toda ob dobri paši se plodišče naglo polni, ker ima matica mnogo prostora za zaleganje. Tudi satnice naglo potegnejo in matica sedaj rada zalega deviške celice.

Še nekaj v premislek. Kako vpliva količina zimske zaloge na splošno številčno moč družine? Majhne zaloge prav gotovo ne podpirajo dobrega pomladnega razvoja. V naših panjih prezimujejo čebele ali v 4 ali v 5 ali v 6 ulicah. Razpredelnica naj nam prikaže njihov razvoj.

Prezimovanje			Zalega v satih ob koncu		Na višku razvoja	
v celicah	tisoči čebel	zaloga v kg	marca	aprila	tisoči čebel	družina se poveča
4	10—12	8	4	5	do 25	nekako dvakrat
5	12—15	10	5	7	do 40	skoro trikrat
6	15—18	12	6	8	do 55	čisto trikrat

Kaj pravite, katera teh družin bo ob pomladni paši najslabše odrezala? Gotovo prva, majhna družina. Zakaj jih potem toliko gojimo?

Še nekaj napotkov čebelarjem, ki čebelarijo v panjih z nakladami. Z enakimi ukrepi kakor mi v AŽ-panju morajo družine pripraviti, da do srede aprila zasedejo vse sate v plodišču. Takrat dvignejo plodišče in mu podlože naklado z lepo izdelanimi sati, vendar mora imeti srednji precejšnjo zalogo medu. Matica se bo kmalu preselila na spodnje sate, kjer bo nemoteno zalegala in družine se bodo naglo razvijale. Proti koncu aprila ali v začetku maja je družina godna za tretjo naklado. To opremimo takole: V sredini stoje trije lepo izdelani sati, ob straneh pa se vrste satnice, da je vsa naklada polna. Ta naklada dobi zgoraj matično rešetko. Ko smo se prepričali, da je matica v spodnji nakladi, dvignemo gornjo in vstavimo tretjo naklado.

Kdor pa je prezimoval čebele v dveh nakladah, jih zamenja v prvi polovici aprila. S tem razširimo gnezdo in družina bo do konca meseca zrela, da vložimo tretjo naklado. Vendar opozarjam, da je uspeh zagotovljen le, če imajo družine dovolj hrane.

AFORIZMI

Kadar skrb me tare, žalost me prešine,
pri čebelah razvedrim se, skrb pozabim, žalost mine.

Dvojno nudi mi korist čebela moja,
voska in medu mi daje, in še cvetje, da rodi mi sad, oploja.

Ne misli, da si mojster, če si čebelar,
zato imeti treba je poseben um in dar.

Naši dedje so čebeli tako čast dajali,
da umre, da ne pogine, so dejali.

PREHRANJEVANJE ČEBEL

JULIJ MAYER

Čebele prinašajo v panj *medičino*, *pelod*, ki ga zaradi načina prenašanja imenujemo tudi obnožino, *vodo* in *zadelapino*. Naštel sem jih nehote nekako po količini, ki jo prinesejo v panj.

Ze beseda *zadelapina* pove, čemu jo čebele potrebujejo. To so smole z raznega popja. Z njo prepleskajo celo svoje stanovanje. Pri tem zadelajo vse špranje in reže, da ni prepaha, ki bi ohlajal prebivališče.

Kadar govorimo o *vodi*, navadno na kratko izjavljamo, da jo potrebujejo za razredčevanje hrane. To je le delna resnica. Voda vsebuje razne rudninske snovi, ki so čebeljemu telesu potrebne. Zakaj tako rade sedajo na mlakuže zanemarjenih gnojišč? Mar vedo, da so v tej vodi raztopljene razne organske snovi, ki so nastale ob razpadanju na gnojišču? Katere organske snovi iščejo čebele za svoje potrebe, tega danes še ne vemo.

Največ prinesejo v panj *medičine*, ki jo dobivajo iz treh ločenih, pa vendar tesno povezanih virov. Najprej kot izloček posebnega cvetnega organa — medovnika, potem kot izcedek rastlin zaradi prevelikega notranjega pritiska ali zaradi drugih motenj, in slednjič kot izloček listnih ušic in kaparjev.

Rastlinske koreninice vsrkavajo iz zemlje vlago, v kateri so raztopljene rudninske snovi. V skrivnostnem kemijskem laboratoriju, v rastlinskih listih, se te snovi spajajo s plini iz zraka in se preoblikujejo v škrob, ki se zopet nadalje preoblikuje v razne vrste sladur, v ogljikove hidrate. Naravno je, da so vsi rastlinski izločki polni tega sladur, obenem pa tudi vse tiste tekočine, ki se pretaka po rastlini. Marsikatero rastlino vsebujejo zdravilne snovi, zato je samo po sebi umevno, da je medičina, nabrana na takih rastlinah tudi zdravilna. Hrastova mana vsebuje večje količine mineralnih snovi, prav tako pa tudi gozdni med. Čebele pretvarjajo medičino polagoma z dodatki iz svojih žlez v med. Ko ta dozori, ga pokrijejo kot rezervo za slabe čase. Med porabljajo stare čebele nabiralke kot pogonsko moč za letanje. V zimski dobi porabljajo vse čebele med kot hranilo za vzdrževanje notranje telesne toplote. Če je v tem medu večja količina mane ali gozdnega medu, je razumljivo, da se čebelja prebavila prehitro napolnijo z neprebavnimi primesmi in povzročajo pri dolgem brezizletnem prezimovanju velike težave.

Ali bi morda želeli vedeti, kaj vse se dogaja v panju, kadar čebelam v zimski gruči zmanjka hrane? Omenil sem že, da so starejše čebele v zunanji plasti zimske gruče, proti sredini pa vedno mlajše. Najmlajše so okrog matice. Kadar nastopi lakota, jemljejo najprej najstarejše čebele rezerve iz svojega telesa in jih oddajajo mlajšim. Na ta način pomro najprej najstarejše čebele. To se ponavlja vse do najmlajših čebel okoli matice. Narava je kruta. Kar je izrabljeno in staro, odpade. Matica je nosilka novega zaroda. Zato se vsa čebelja družina polagoma izčrpava in žrtvuje, le da ostane matica živa. Morda bo le prišla pravočasna rešitev — in rod bo spet zaživel. Ali sedaj razumete, zakaj ste zadeli ob taki katastrofi na peščico medlih čebel sredi mrtvega zimskega gnezda?

Kadar pa nastopi pomanjkanje v brezpašni dobi, takrat znižajo najprej stare čebele lastno porabo na minimum. Zato ždijo nepremično v panju. Nato pride na vrsto med v nepokritih celicah. Potem poiščejo rezerve in te najdejo najprej v žrkah. V hujši stiski se lotijo celo pokrite zalege. Zapadle so kanibalizmu. Takrat najdemo zjutraj ob zrelih sicer popolnoma razvita in neobarvana, toda izpita telesca mlade zalege. Tak panj je, če ga pravočasno rešimo, ob prihodnji paši sicer zmožen življenja, toda za čebelarja je to leto brez pomena, ker manjka cela generacija mladice.

Zato mora biti vodilna misel vsega čebelarjenja: *družine ne smejo nikdar čutiti pomanjkanja!* Zanje pomeni pomanjkanje že dejstvo, da v brezpašni dobi nekaj dni ni donosa in se morajo hraniti iz nabranih zalog.

Obnožina pa je tista naravna dobrina, ki je polna beljakovin in ki je za gradnjo čebeljega telesa nujno potrebna. *Samo želodček mladih čebel je sposoben, da dobro prebavlja pelod.* Iz njega črpa snovi, zaradi katerih se krmilne žleze docela razvijejo. Pelod nabirajo čebele na prašnikih cvetnic, v zameno pa morajo oploditi cvet. Obnožino spravljajo in jo prav smotno stlačijo v celice nekako do treh četrtin njihove višine. Vrhno plast prepoje z izločki svojih žlez, da tako konservirajo zalogo peloda v celici. Mesece in mesece ostane sveža in se ne kvari. Na regratovih cvetovih in ob kostanjevi paši naberejo neverjetne količine obnožine in jo spravijo za rezervo, iz katere se hranijo v brezpašni dobi. Celic z obnožino navadno ne pokrijejo in tudi ne dopolnijo z medom, pa se vendar ne kvari. Čudno je le, da pelodna zrnca v vlažnem in toplem okolju ne kalijo kot na brazdi odgovarjajočega cveta. Ali so morda v njih antibiotične primesi? Ta neznanstvo drobcena zrnca so del semenskega zarodka, so najzlahtnejši del vse rastline, z vsemi njenimi lastnostmi, tudi z zdravilnimi. Ker pa čebele enega panja nabirajo pelod na različnih rastlinah, je v celicah natrpna zmes različne obnožine, ki utegne res vsebovati zdravilne lastnosti. Vendar je preiskava peloda in njegovih sestavin šele v začetnem stadiju.

Obnožino porabljajo le mlade čebele, da pripravljajo hrano za zalego. Ob normalnem razvoju porabi ena družina med letom neverjetne količine peloda. Nekatere strokovne knjige govore o 50 kg, nekatere celo o 70 kg! Praksa je pokazala, da družine nerade gojijo zalego, kadar primanjkuje obnožine. Spomnimo se samo na pomanjkanje zalege ob dolgi gozdni paši. Kadar pa dalj časa primanjkuje obnožine, črpajo mladice dojilje potrebno beljakovino iz lastnega telesa. Takrat se prenašlo izčrpavajo in ostare.

Zato mi je bila nerazumljiva pripravljenost čebelarjev, da so ugodili težnji trgovske mreže, ki je zahtevala, da so osmukali obnožino s čebeljih nožic in jo odtegovali čebeljim družinam. Kaj bi le naredili zagovorniki tega početja, če bi jim oblast odvzela tri četrtine mesne in maščobne hrane? Mar jim niso shirana telesa nesrečnih ujetnikov raznih koncentracijskih taboriščih odprla oči?

Vsaka rastlina in njeni proizvodi vsebujejo večjo ali manjšo množino sladkorja (ogljikovih hidratov). Zato tako radi segamo po raznem jagodičju in sadju. S kakšnim užitkom pospravimo zrelo hruško ali sladko jabolko! Sladek jabolčnik naravnost izpod preše nam zelo prija zaradi kiselkasto sladkega okusa. Ako hočemo sok za dalj časa spraviti, ga moramo pasteurizirati, se pravi, da moramo z vročino uničiti vse škodljive glivice in ga

neprodušno zapreti v steklenice, da zrak ne more do tekočine. Sladkor pri nizki koncentraciji v tekočini ni obstojen. Pod vplivom glivic kvasnic razpade v alkohol. Ta je do neke mere izvrstno poživilo. Pa tudi alkohol v raztopini ni obstojen. Marsikomu se je že zgodilo, da se je ostanek vina v pozabljeni steklenici skisal. Kis je zopet izborna začimba, ki je človeku potrebna za dobro prebavo. Kis sčasoma zvedeni, na površju se napravi kan — ostanek mineralnih snovi iz sladkorja. Pri vseh teh spremembah je odhajal iz tekočine ogljik kot sestavni del sladkorja v obliki ogljikovega dioksida CO_2 .

Največ sladku asimilirata sladkorni trs v tropskih pokrajinah in sladkorna pesa pri nas. Zato ju industrijsko izkoriščamo za izdelavo sladkorja, ki je izvrstno hranilo in brez njega ne bi mogli živeti. Neprečiščen sladkor kristalizira v svetlorumenih kristalih, ki veljajo kot kandis za izborno zdravilo pri boleznih v grlu. Prečiščen, rafiniran sladkor pa je bele barve. Suh sladkor se sploh ne pokvari, če je spravljen v primernem prostoru.

Ker je enakega sestava kakor medicina, se je sladkor že pred desetletji uveljavil v čebelarstvu. Prvotno smo z njim dopolnjevali zimsko zalogo, danes pa zavzema že odločujočo vlogo za razvoj družin. Sladkor pokladamo lahko suh ali razredčen v razne namene.

Kdor hoče izkoristiti prvo pomladansko pašo in točiti med že z nje, mora krmiti na zalego. To pitanje se začne 40 dni pred začetkom cvetenja sadnega drevja. Vsak dan damo panjem po osminko litra mlačne sladkorne raztopine v razmerju 1:1. Po dveh tednih to količino podvojimo in pitamo nadaljnja dva tedna dnevno po četrt litra.* Na ta način vzpodbudimo čebele, kot bi bila res stalna paša in matice živahno zalegajo. Zavedati pa se moramo, da je uspeh tega dražilnega pitanja predvsem odvisen od zaloge, ki jo ima družina v panju. Ako panj nima zadostne zaloge, mu jo takoj preskrbimo: 4 kg sladkorja v 4 l tople vode damo v velikih porcijah v dveh večerih. Šele potem začnemo s krmljenjem na zalego. Tako krmljenje je tvegano, ker nam utegne slabo vreme nagajati ob cvetenju sadnega drevja. Rok 40 dni pa izberemo, ker potrebuje čebela za razvoj 21 dni in še 20 dni za delo v panju, predno izleti na pašo.

Premor med dvema pašama zelo neugodno vpliva na razvoj družine. Čebele kaj kmalu začutijo pomanjkanje, čeprav je panj poln dobrot. Ne gojijo več toliko zalege, matice manj zalegajo. Panja se poloti nekaka nedelavnost, kar neugodno vpliva na celotno počutje. Čebele je treba zaposliti, saj so delavne, marljive! To se nam posreči s sladkornimi pogačami, medenim testom ali s suhim sladkorjem, ki jim ga pokladamo v panju. Suho sladkorno sipo natlačimo v koritce, ki ga prislonimo naravnost ob satnike. Da takoj privabimo čebele, pomočimo sladkor z žličko tople raztopine medu in vode. V sodobnem čebelarstvu na zahodu igra to dražilno pitanje že veliko vlogo. Čebele ližejo sladkor in ga invertirajo, so ves čas zaposlene in imajo občutek, da paša še vedno traja. Matica normalno zalega. Tako ostane družina pri moči in je sposobna, da prihodnjo pašo dobro izko-

* Op. urednika: Mnogo bolj se obnese krmljenje na zalego s sladkornimi pogačami ali testom. Pri tem je mnogo manj dela, učinek pa neprimerno večji. To je važno zlasti spomladi.

risti. Koritca za pitanje s suhim sladkorjem imajo pitalno površino 200 do 240 cm², kar so v praksi preizkusili kot najprikladnejše. Koritce s sladkorjem dajo v panj takoj po točenju pomladanskega medu in ga puste v njem vse do jeseni. Ob dobri paši se čebele ne menijo mnogo za suh sladkor. Za spomladansko krmljenje na zalego suhega sladkorja ne smemo uporabljati.

Pri vzrejevanju matic in v prašilčkih na plemenilnih postajah igra odločilno vlogo sladkorno testo. Napravimo ga iz sladkorne moke in toplim razredčenim medom. V primerno večjo skledasto posodo nasujemo mnogo sladkorne moke, napravimo plitko jamico in vanjo vlijemo tekočino, potem pa nasujemo spet sladkorne moke. Nekaj ur pustimo, da sladkor vpije vlago, nato gnetemo maso s kuhalnico. Venomer pa dodajamo sladkorno moko. To delamo tako dolgo, dokler testo ni suho. Takrat se lahko loči od posode.

Zelo veliko vlogo igra sladkor v poznem poletju in v začetku jeseni v krajih, kjer narava ne nudi paše. Ob tem času morajo matice močno zalegati, da je v panju čim več mladih čebel, ki bodo prezimovale in z matico zagotovile rodu nov razvoj spomladi. Dr. Ruttner, odlični avstrijski čebelarški strokovnjak, je zapisal: »Mnogo gospodarnejše je, da iztočimo med in nato pitamo s suhim sladkorjem, kakor da bi pustili med kot rezervo za prehrano družine. Pokriti med nima nikdar tiste gonilne moči kot sladkor iz koritca.« Suhemu dražilnemu pitanju nekateri čebelarji dodajajo še pitanje z raztopljenim sladkorjem, da povečajo učinek kakor pri pomladanskem pitanju na zalego. Ampak tu se zatakne! Sladkor je nastal iz spojin neorganskih snovi, ki pač zadoščajo za golo preživetje (kalorije). Za zalego pa morajo čebele nujno imeti beljakovine in teh sladkor nima.

Kot vemo, dobiva mlada čebela beljakovine iz peloda. Če hočemo torej, da čebele v brezpašni dobi gojijo zalego, jim moramo dati naravno obnožino ali umetni nadomestek zanjo. Kje naj konec avgusta jemljemo obnožino? Nekateri čebelarji si jo priskrbijo na pomlad od vetrocvetk. To so rastline, ki jih ne oprahujejo žuželke, temveč prepuščajo oprahitev svojih cvetov vetru in naključju. Zato morajo proizvajati velikanske množine peloda, da vsaj nekaj zrne doseže pestič na drugi rastlini. Narava masovno razsipa svoje moči! K vetrocvetkam štejemo žita, lesko in jelšo in tudi koruzo. Od teh treh bi si lahko oskrbeli mnogo peloda, če njihove cvetove posušimo na gladkem papirju in otresemo. Mnogo peloda lahko nabereemo na cvetočih iglavcih, posebno na borovcih. Tako nabrani suhi pelod shranimo brez škode v zaprti stekleni posodi s širokim vratom in pokrovom z navojnicami. Sodobno čebelarstvo pa sega vse bolj po pelodnem nadomestku: moki razmaščene soje, suhem pivovarniškem kvasu in po mleku v prahu. Pod vplivom iz tujine so pri nas že pred drugo svetovno vojno pitali čebele s posnetim presnim mlekom. Z doseženimi uspehi so bili kar zadovoljni. V mleku so namreč kemiki našli nekatere aminske kisline, ki jih vsebuje tudi krmilni sok v panju in matični mleček. Nekateri čebelarji mešajo sojo in mleko med sladkorno testo, drugi ju pokladajo kar v panj. Za testo vzamejo: 1 kg sladkorne moke in 12 dkg mleka v prahu ter vse dobro premešajo. Nato dodajo raztopini 12 dkg medu v 2 del tople vode. Zmes temeljito premešajo in zgnetejo. Zelo dobro se je obnesel tudi jajčni prah, ki ga dodajo 5 dkg na kilogram sladkorne moke.

Zadnje čase se uveljavlja krmljenje z umetno obnožino na prostem. V ta namen postavljajo nekaj metrov od čebelnjaka panju podobne steklene paviljončke, kjer čebele vse leto najdejo obnožino. Te paviljončke čebele zelo radi obiskujejo in marljivo gnetejo hlebčke v koške na zadnjih nožicah in odnašajo v panj. Zato mora čebelar vedno znova dopolnjevati zalogo. V začetku privabljaajo čebele v paviljončke z žličko medu. Opazovali so, da letajo čebele spomladi v te paviljončke tudi ob vremenu, ki sicer ni prikladno za letanje (+5°C). Medlo sonce že toliko ogreje ozračje v paviljončku, da je za čebele ugodno.

DVE PRAKTIČNI PRIPRAVI

BLAZ KANTUSER

Na lanski razstavi čebelarске družine Celje smo videli razne novosti: pripravo za lovljenje rojev, šablono za izrezovanje deviškega satovja, ki ga uporabimo za pridobivanje medu v predalčkih itd.

Med temi novostmi je bil razstavljen tudi preprost in praktičen kadilnik, ki ga hočem popisati in narisati, da si ga bodo čebelarji lahko sami naredili.

Vzamemo osnaženo škatlo od paste za čevlje ali kako drugo ne preveliko. Na sredini naredimo s šilom luknjico in na notranji strani škatlice trdno pritrdimo z malo zakovico pločevinasto pero. (Jaz sem vzel iz ovitkov za spise tisto pero, ki ima dve luknji in je dober cm široko.) To pero potem na obeh straneh kakšen centimeter od zakovice upognemo navzgor, konce s kleščami zavijemo malo navzven in oba kraka stisnemo. Dobimo prilično tak držalnik, kakor jih uporabljajo kolesarji za spenjanje hlačnic. V ta držalnik zatakne mo tleči kosček suhe gobe in kadilnik postavimo tja, kjer rabimo dim. Ker pa se posoda močno ogreje, da je ne moremo z golimi prsti prijemati, naredimo ob strani kakih 5 cm dolg lesen ročaj. Bolj pri zgornjem robu škatle naredimo s šilom luknjo in z daljšim tankim žebljem pribijemo ročaj. Pa je kadilnik gotov.

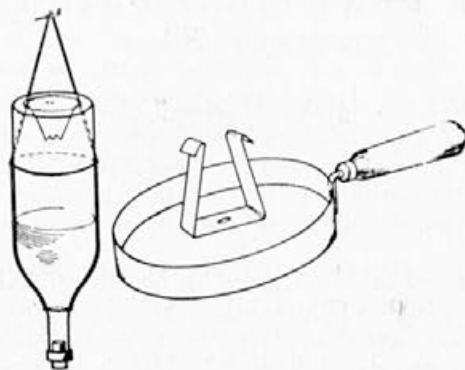
Suho gobo narežemo z žago v tanke in dolge kosčke, da jih imamo dovolj pri roki. Meni je čebelar Hauptman prinesel nekaj gob, ki zelo radi tlijo in prijetno dišijo. Pravi, da jih je nabral na starih smrekovih štorih. Uporabljal sem kosčke bukovih gob, pa niso radi tlele, posebno spodnji deli. Ko pa sem jih skuhal v solitrovi vodi, so se pa zopet preveč dimile in hitro zgorele. Solitra moramo dodati pravo mero. Če pa kosčke s točenjem zmehčamo, tlijo tudi brez solitra, samo da so suhi.

Ko sem prebral v januarski številki Slovenskega čebelarja članek »Sovražniki čebel«, sem se spomnil, da sem že večkrat nameraval opisati pripravo za uničevanje čebeljih sovražnikov, kakršno uporabljam že več kot 30 let. Zadrževalo me je pa mnenje, da je vse, kar pišemo v naše glasilo, setev na kamenita tla. Ko pa sem v lanskem letniku opisal stiskalnico za pridobivanje voska, se je do sedaj oglasilo že 18 čebelarjev, ki so prosili za njen načrt. Torej čebelarji le vestno in koristno prebirajo »Slovenskega čebelarja«.

Poiščemo steklenico, ki ima dno vgreznjeno v obliki lijaka. S primer-
nim železom — (jaz sem za to uporabil krak klešč) — prebijemo v
lijakovem dnu primerno luknjo, ki naj bo tako velika, da sršen lahko zleze
skoznjo. Vrat steklenice tesno zamašimo. Zamašek naj bo zdrav in ne pre-
kratek, ker bo treba steklenico večkrat odmašiti in izprazniti. To storimo
tudi pred zimo, da jih mraz ne raznese.

Steklenico primerno povežemo z vrstico ali z izolirano žico, da jo lahko
obesimo na kavelj, ki smo ga zabili v srednji steber čebelnjaka (glej sliko).

V tako obešeno steklenico vlijemo skozi prebito luknjo v dnu (ki pa je
sedaj zgoraj) približno 2 del jabolčnika ali ostanke piva in past je nastav-
ljena. Kdor ima večji čebelnjak, naj nastavi dve ali več pasti.

Past za sršene in preprost kadilnik

Čudili se boste, kako hitro se bo past napolnila s sršeni, osami, veččami
in velikimi črnimi muhami. Zato je treba steklenico večkrat izprazniti, ker
se drugače vsebina usmradi.

Včasih se je ujelo v dveh dneh po 12 sršenov poleg druge golazni. V po-
mladanskih mesecih ujamemo sršenje matice, ki bi sicer zalegle mnogo
zaroda.

Seveda se ujame tudi kakšna čebela, pa to je malenkost proti številu
uničenih škodljivcev.

Koliko škode napravijo sršeni čebelarjem, je skoraj neverjetno. Moj pri-
jatelj I. Fegeš je imel priložnost, da se je o tem sam nazorno prepričal.
V njegovem čebelnjaku si je spomladi začela sršenja matica graditi gnezdo.
Ker ga je zanimalo opazovanje, je pustil sršene v miru. Ko se je izlegel
prvi rod naraščaja, so z združenimi močmi razširjali gnezdo. Sršeni so
bili neverjetno domači in čebelarja niso nadlegovali. Gnezdo je bilo na
strešnem tramu, tako da je sršenka kar po stebru zlezla na panjevo brado
in odnašala čebele. To se je ponavljalo vsake tri minute. Na uro je odnesla
torej kar 20 čebel.

Ko se je sršenja družina povečala, so bile tudi izgube čebel toliko
številnejše. Ko je vse to ugotovil in izračunal, koliko škode naredi
samo ena sršenja družina, ki se je šele začela razvijati, je vse skupaj uničil.

Priporočam vsakemu čebelarju, da si napravi tako past, ker je zelo uspešna in jo je lahko narediti.

Opisana past ni moja iznajdba, ampak je bila omenjena že pred mnogimi leti v nekem čebelarskem listu.

Op. urednika: Naši čebelarji uporabljajo še bolj preprost kadilnik, kot ga vidimo na sliki. To je kakih 12 cm dolg kos medeninaste cevi premera 3 cm. Na enem koncu jo ovijemo z malo tršo jekleno žico, njena konca pa zakrivimo v majhna kaveljčka, ki ju potem lahko obesimo na panj ali kamorkoli drugam. V cevko vtaknemo lahko svaljke zvite jute, koščke šote ali pa gobe. Tak kadilnik je zares kar se da preprost in tudi poceni, saj prav lahko dobimo tak kos medeninaste cevi kot odpadke pri vsakem ključavničarju.

Past za sršene, ki jo omenja tov. Kantušer, napravimo lahko iz čisto navadne steklenice. Lijakasto dno pri steklenici je namreč prav težko prebiti in napraviti luknjo. Za to delo mora biti človek že malo bolj spreten, sicer se mu bo marsikaka steklenica razbila. Vzemimo raje navadno steklenico, ki naj ima grlo tako široko, da zleze lahko sršen skozi. Zgornji del steklenice ob grlu premažemo z ilovico, blatom ali temno barvo, potem pa jo obesimo, kamor je pač treba. Danes je čas dragocen in zato gledamo čebelarji zlasti na to, da so naše priprave čimbolj preproste in poceni, pri tem pa seveda tudi smotrne in učinkovite.

AŽP-PANJ ZA SLOVENSKE ČEBELARJE PREVAŽEVALCE

IVAN KRANJC

V zadnjem času smo slovenski čebelarji priča velike polemične borbe med zagovorniki AŽ-panja z ene in amerikanskega panja z druge strani. Sam sem se kaj hitro odločil ne glede na praktičnost amerikanskega načina čebelarjenja za AŽ-panj. Nimam svojega prevoznega sredstva in potrebnih shramb za naklade, razen tega pa na pasiščih laže dobim prostor. Zato bom čebelaril še naprej v AŽ-panjih. Prevažam mnogo in vem, kako težko je priti iz kraja v kraj s svojimi čebelami v AŽ-panjih. Največja napaka AŽ-panja pa je pomanjkljiva ventilacija pri prevozu.

Anton Žnideršič je Albertijev panj preuredil med drugim tudi tako, da je pri prevozu odprl eno od okenc in spustil čebele v prostor za velikimi vratci. Kljub temu pa so izletne čebele silile k žrelu in se dušile. Zato so sčasoma to opustili. Panji novejšje izdelave nimajo več na vratcih posebne mreže. Čebele pa moramo še naprej voziti le ponoči.

Razni čebelarji so poskušali izboljšati ventilacijo, vendar jim to bistveno ni uspelo. Med drugimi je naš primorski čebelar tov. Jože Pavletič iz Šempetra pri Gorici, nosilec največjega Janševega odlikovanja, leta in leta izgubljal pri prevozih svoje čebele. Sicer jim je znal lepo streči, saj je čebelaril z 250 AŽ-panji, pri tem mu je pomagala edinole pridna soproga. Ni mu dalo miru. Čeprav je število panjev zaradi starosti občutno znižal, se še vedno ukvarja v svoji čebelarski delavnici z ročnim delom za svoje čebelarstvo.

Že pred leti je izboljšal AŽ-panj z zgornjo ventilacijo. Načrt za to ventilacijo je izročil tov. Cvetku, ki je dal pri Gromu na Vrhniki izdelati prve panje po tem načrtu. Tisti panji so šli vsi na Primorsko. Niti takrat niti pozneje Zveza čebelarских društev v Ljubljani ni objavila, da je zgornja ventilacija pri AŽ-panju iznajdba tov. Pavletiča. Verjamem, da to ni bilo namerno zamolčano. Nam primorskim čebelarjem pa vendar ni prav, da ta panj zdaj imenujejo »Gromov«. Menimo, da so tov. Pavletiču takrat nehote storili krivico, ki jo naj sedaj Zveza javno popravi.

Kljub vsemu tov. Pavletič ni odnehal. Naslednja leta je preizkušal z žično mrežo (vrečo), ki jo je pritrdil na okence panja. Praktična stvar, vendar zapletena. Zato se je lotil panja s prednje strani. Z nenehnim iskanjem je končno prišel do cilja. Izboljšal je panj tako, da lahko v njem prevažamo čebele na večje daljave. Preuredil je prostor, ki je sicer napolnjen z žagovino in oblanjem. Med prevozom zlezejo izletne in najbolj nemirne čebele skozi spodnje žrelo v ta prostor, ki je s prednje strani zagrajen z mrežo. Tam se obesijo v grozd in mirno čakajo konec prevoza. Čebele so mirne, ulice med satovjem so slabše zasedene, na okencih pa sploh ne vidimo čebel po 18-urni vožnji in v opoldanskem vročem času. Ko pripejo panji na mesto, prednjo steno panja zapremo in odpremo brade. Pri dosedanjih poizkusih čebele iz poizkusnega panja sploh niso priletele, ker je vsa pašna žival visela v grozdu v opisanem prostoru, iz katerega začnejo čebele lesti šele pozneje (odprtina je bolj razširjena kot pri izletnici).

V zimskem času je prostor s prednje strani panja votel in kot tak najboljši izolator pred hudim mrazom in vremenskimi nepravilnostmi, posebno še, če položimo na mrežo kos papirja.

Na seji odbora čebelarskega društva Nova Gorica dne 13. decembra 1965 sem predlagal, da se tako preurejeni panj z zgornjo ventilacijo in prednjim rezervnim prostorom imenuje »Alberti-Žnideršič-Pavletičev panj« ali kratko »AŽP-panj«. Ako Zveza kljub tej izboljšavi ne bi tega osvojila, pa naj po mojem mišljenju v znak priznanja vsaj zgornjo ventilacijo imenujemo »Pavletičeva ventilacija« ali »Pavletičev dušnik« ali podobno.

Sem prevaževalec z nad 100 panji. Predlagam, da dá podjetje Medex izdelati serijo takšnih panjev. Te naj potem razpošljejo čebelarskim društvom. Dalje naj tov. Pavletiča pokličejo na občni zbor Zveze. Tu naj pokaže ter pojasni svoj izum. Z majhnimi stroški se da vsak panj tako ali podobno predelati. Zamisel tov. Pavletiča bodo naši čebelarji prevaževalci dopolnili tako, da bo novi panj še bolj resna konkurenca amerikancu in vsem ostalim panjem na svetu. Nam čebelarjem pa naj pripomore do tega, da bomo varno prevažali svoje čebele na različna pasišča. Le z močnimi in neutrujenimi čebeljimi družinami bomo lahko izkoristili vsako pašo, s tem pa seveda pridelali več medu.

Op. ur.: Zveza prav gotovo ni namerno pozabila na to Pavletičevo izboljšavo AŽ-panja. Panj je dobil to ime predvsem v južnih krajih naše države, kjer je postala »gromovka« nekaj simbol za najbolj izpopolnjen AŽ-panj. Najbrž bo zdaj težko spremeniti to ime in uvesti novo, zlasti v drugih republikah. Pri nas bi to ne bilo težko, seveda pa se je treba o tem prej še temeljito pogovoriti. Zadnjo besedo pa prepustimo vsekakor občnemu zboru Zveze.

O PREVAŽANJU ČEBEL V ZVEZI Z IZBOLJŠANIM AŽ-PANJEM S PAVLETIČEVIM PREDNJIM DUŠNIKOM

JOZE SELISKAR

Za uspešen in varen prevoz čebel je treba upoštevati več faktorjev, predvsem pa tele:

1. za prevoz morajo biti čebele pravilno pripravljene;
2. imeti moramo hitro in gibčno prometno sredstvo, s katerim pridemo lahko na vsako pašišče;
3. prevažati smemo samo ponoči. Pri tem je tema zelo važen faktor.

V zgodnji pomladi in po zadnji jesenski paši je prevoz zelo lahak. Takrat je le malo možnosti, da bi se nam čebele zadušile. Vse drugače pa je to po akacijevi in zlasti po kostanjevi paši. Takrat so plodniča običajno polna zalege, krajni sati pa so polni medu in obnožine. V medišču je satje bolj ali manj napolnjeno z redkim in lahko tekočim medom, ki se že ob najmanjšem tresljaju pcedi iz celic. Poleg tega so takrat noči zelo tople. Nikdar ne smemo prevažati čebel, če je v panjih kostanjev ali akacijev med, ne glede na to, ali je satovje že pokrito oziroma zadelano. Še nevarnejši pa je seveda prevoz panjev, v katerih med še ni zadelan. Nek znan čebelar mi je pripovedoval, da je vozil z akacijeve paše iz Vojvodine domov vselej neiztočene panje. Jaz jih ne bom nikoli! Za prevoz je treba že dan ali dva prej vse natančno pripraviti. Panje je treba vsaj dva dni prej iztočiti, tako da čebele lahko še poližejo vse sate, uredi notranjščino in se umirijo. Da bi podnevi točili, zvečer pa šli na pot z razburjenimi čebelami, to nikakor ne gre. Čebele se nam bodo prav gotovo zadušile. Zgodilo se je že, da je čebelar vse to že storil. Po čebele pa je prišel nekaj dni po točenju, misleč, da ni nobene paše več. Ni imel tehtnice ali pa je pozabil pogledati nanjo, preden je začel nalagati panje. Paša pa je bila ta dan okrog dva kilograma, toda čebelar tega ni vedel. Naložil je čebele in jih prepeljal. Kaj se je zgodilo? Najboljše družine so se mu zadušile, ker se je medičina dobesedno pcedila iz satja na čebele. Bolje bi bilo, da bi čebelar tak večer sploh ne vozil, čeprav bi imel stroške zaradi neizkoriščenega tovornjaka.

Pri vsem tem imam v mislih pisanje tov. J. Pavletiča v februarški številki našega lista na strani 45 do 47. Poznam AŽ-panj z mrežo nad znižanimi satniki v medišču, prav tako pa tudi zgornjo sprednjo ventilacijo. Imam večje število takih panjev. Tudi jaz sem si obetal rešitev od te dodatne ventilacije. Po večletnih izkušnjah pa lahko trdim, da te ventilacije prav nič ne služijo svojemu namenu, zelo pa škodujejo. Navadno čebele v njih mrežo itak zadelajo, zadaj za njo pa je prostor za nesnago in mrčes. Zato trdim, da so še najboljši tisti AŽ-panji, ki smo jih prvotno imeli. Vse različne izboljšave, bodisi s sprednjo ventilacijo ali pa z ventilacijo na vrhu in z okenci zadaj in ne vem s čim še vsem, niso prinesle nič novega. Vso stvar smo samo močno zapletli. Panji z zgornjo ventilacijo nad mediščem in zaradi tega z znižanimi sati so bili prav tako hvalevreden poskus. Toda niso se obnesli, že zaradi različnih satov ne, da ne govorim še o tem,

kako so se čebelarje družine tudi v teh panjih vznemirjale in dušile. Pri točenju se nam vedno mudi in je zato satje dveh vrst samo ovira. Izboljšava panja z zgornjo ventilacijo se na prevozu ni obnesla, kot smo bili pričakovali, in nikakor ne odtehta nevšečnosti z različno mero satov. Bilo je pred leti v Mačvi, kjer je k mojim žnideršičem določil v vagon neki srbski čebelar svoje položke. Med vožnjo sva se pogovarjala predvsem o prednosti enega ali drugega panja. Jaz sem seveda hvalil svoje žnideršiče, on pa položke. Trdil je, da AŽ-panj ni dober za prevoz, da se sijajno obnesejo samo njihove položke. Z njimi lahko vozi kakor dolgo hoče, celo podnevi v največji vročini se čebelam ne zgodi nič. Vlak je prevozil kratko razdaljo 60 km v »rekordnem« času štirih ur. Dan je bil sončen in vroč. Ura je bila že deset. Slovenci smo se bali za svojo žival, naš kolega s položkami pa se nam je smehljaj. In kakšen je bil konec te vožnje? Slovenski čebelarji smo imeli 4 vagone čebel. Zadušila se nam ni niti ena družina, naš tovariš s položkami pa je prišel domala ob vso žival. Ko smo mi že odhajali domov, je nesrečnik še vedno nosil mrtve čebele v potok. Tu sem se lahko dobro prepričal, da tudi vrhnja ventilacija ni prav nobena rešitev. Glede opisa in skice predlagane predelave AŽ-panja po zamisli tov. Pavletiča pa se z njim ne morem strinjati iz več razlogov.

Predelava starih panjev, kot jo opisuje tov. Pavletič, sploh ne pride v poštev. Starina je starina, veliko dela, malo uspeha in danes silno visoka cena, ko vemo, kako drage so obrtniške ure. Pavletičevih dušnikov pri starih panjih, ki imajo skoro vsi med zunanjo in notranjo prednjo steno panja po 25 mm, ni mogoče izvesti. Tak panj vidimo v Sodobnem čebelarstvu II. del na strani 160. Če pa naj se ta prostor razširi, potem se mera AŽ-panja po nepotrebnem poveča in to ni več AŽ-panj. To mi bodo potrdili vsi prevaževalci. V prostoru, ki je širok 25 mm s spodnjo 8 mm rezo preko cele širine panja, je odlično zbirališče mrtvic, nesnage in mrčesa. Da bi med prevozom odstranjeval prednjo lesenitno steno, ki bi jo na paši ponovno nameščal na panje, pa je sploh nesmiselno govoriti. Le spomnimo se, kako se nam mudi zložiti panje in jih odpreti, ko prispemo na pasišče. Včasih so odločilne celo minute. Samo neznatna zamuda pri odpiranju panjev postane lahko usodna. Naj nam pri teh panjih samo malo ponagaja montaža prednje stene in že se nam čas od predvidenih 40 sekund za pripravo pred nakladanjem poveča vsaj še za 2 minuti. Kaj to pomeni pri 60 panjih, bo vedel vsak prevaževalec. Za pripravo bom upošteval, kot navaja tov. Pavletič, samo 40 sekund, pa sem prepričan, da jih je treba več, za ponovno montažo pa spet dve minuti, kar da skupaj za 60 panjev pri enem prevozu kar tri ure in 20 sekund ali okroglo tri ure. Kaj pomeni zamuda treh ur za prevaževalca, dobro vemo. Zato se za tako predelavo panjev ne bo prav nihče ogrel. Nemoten prehod čebel po celi prednji steni pa ovira še nosilni srednji in spodnji prečnik okvirja. Na srednjem okvirju je potem pritrjen še lesen ročaj za prenos panja. Zato mora biti trdno pritrjen na okvir, da nam pri prenosu panjev ne odpade, kar se v naglici prav rado zgodi. Tudi zgornjega žrela v medišču ne moremo namestiti. Seveda nastane potem lahko še zmešnjava pri zamenjavi lesenitnih sten. Kaj rade se na prevozih take majhne stvari izgube. Mi pa že dolgo težimo za tem, naj bodo naši panji čim bolj preprosti in naj imajo čim manj drobnarij. Panj z razširjeno verando

oziroma dušnikom pred celo prednjo steno AŽ-panja je že omenjen v knjigi SODOBNO ČEBELARSTVO II. del na strani 153 s pripombo, da se ni obnesel. Imel jih je pokojni Žnideršič. Približno enaka pa je tudi sprememba, ki jo je predlagal tov. Pavletič. Iz vsega omenjenega bi povzeli tole: Prevažajmo res samo ponoči. Najpozneje do devete ure moramo biti na cilju in čebele morajo že leteti. Dobro je, da panje, preden odpremo žrela, močno polijemo z vodo. Če se le da, uporabljajmo za prevoz samo hitre tovornjake, s katerimi pridemo v eni noči lahko tudi več sto kilometrov daleč. Prevoz z železnico že prehaja v zgodovino, kakor tudi prevozi z iskrimi konjiči. Ne pričakujmo nobenih posebnosti od predelanih panjev, ki so z različnimi dodatki in novostmi le slabši. Zato se na take izboljšave ne zanašajmo, zlasti pa tako dolgo ne, dokler jih nismo temeljito preizkusili.

POMANJKANJE ZEMLJE ZA — AMERIKANKE

IVAN RAK

V boju proti nakladnemu panju uporabljajo njegovi nasprotniki v glavnem tri argumente, s katerimi hočejo dokazati, da le-ta ni primeren za Slovenijo. O dveh trditvah, slabih pašnih razmerah in neprimerni klimi, sem že pisal. Danes pa bom še o tretji.

Trdili in zapisali smo namreč:

»Pri nas je večinoma nemogoče razpostavljati panje vsakega zase na planem, kakor delajo ameriški čebelarji. Nam je zemlja skopo odmerjena, vsak najmanjši košček je skrbno obdelan. Pogosto je prostora komaj za čebelnjak. Kje naj razpostavi ameriške panje učitelj, duhovnik, uradnik, železniški čuvaj, delavec, mali bajtarski posestnik? ...« *To je prvi in najvažnejši vzrok, zakaj nimamo amerikancev in zakaj moramo postavljati panje v čebelnjak*. (Točen citat iz Slovenskega čebelarja, podčrtano je razprto tiskano.)

Podobne trditve so se ohranile vse do današnjih dni. Po mojem mnenju niso točne. Poglejmo, zakaj.

1. Res je, da zemlja npr. v Ameriki ne pomeni tega kakor pri nas. Mi moramo iz zemlje iztisniti čim več, saj pride v Sloveniji na prebivalca le okrog 20 arov orne zemlje (na Jugoslovana 47, Francoza 50, Poljaka 54, Šveda 60, Španca in Bolgara 64, Finca 67, Romuna 68, Danca 70, v ZSSR 130, v ZDA pa celo 133 arov). Vendar pa trdim, da bi npr. 100 tisoč čebeljih panjev, pa čeprav bi bili sami amerikanci, lahko razpostavili zunaj brez večje škode (kar pa se ne bo nikdar zgodilo).

Iz lastne prakse vem tole: če razpostavim amerikance zunaj, uničim popolnoma ali delno z vsakim panjem povprečno 2 m² zemlje. Prav lahko torej izračunamo, da bi z razpostavitvijo obstoječega števila panjev izgubila naša ožja domovina beri in piši štirideset hektarjev zemlje, kar znaša 0,007 % obdelovalnih površin (kamor prišteva statistična služba njive, vrtove, sadovnjake in travnike).

Vprašam pisce gornjih trditev: »Ali se o tem sploh splača pisati?«

2. Četudi je teh 40 hetarjev obdelovalne zemlje prava malenkost, pa pridelek s te zemlje ni docela uničen, odvisno je pač od posevka. Panjev seveda ne bomo postavljali na pšenična ali krompirjeva polja (v letu 1958 je namreč eden naših vodilnih čebelarjev zapisal, da je prepričan, da se bo z zakonom o zaščiti kmetijskih površin seznanil tudi tisti upravnik kmetijskega posestva, ki bo na njivah, primernih za žito in krompir, razpostavljaj ameriške panje. Kako pristransko pišemo, kaže dejstvo, da je pisec med desetninami njivskih posevkov izbral prav ona dva, kjer bi bila škoda res največja — četudi med te kulture panjev sploh ne postavljamo!).

H kmetu — rudarju v Griže dajem na pašo v njegov sadovnjak okrog 20 družin. O odškodnini noče slišati ničesar. Kar mu dam, mu dam prostovoljno. Prepričan sem, da so tako uslužni in gostoljubni naši ljudje skoro povsod. Sicer pa tam, kjer kmet ne da čebelarju prostora za postavitev panjev, ne moremo govoriti o kakem dobrem kmetovanju. Tam je začetek konca kmetijstva. Danes že tudi pri nas govorimo o prispevkih lastnikov kmetijskih zemljišč čebelarjem, ki pripeljejo svoje čebele v sadovnjake zaradi opraševanja. Če stvarno presojava škodo, vidimo, da je posebno na travnikih in v sadovnjakih majhna, saj se krma pokosi itd.

3. Ne razumem tudi, zakaj bi morali uničevati samo obdelovalno zemljo. Panje lahko razmestimo ob manj prometnih poteh, ob robovih gozdov, ob kozolcih in drugih gospodarskih stavbah, ob ograjah, na gozdnih jasadah, celo na strehah garaž itd. Takih prostorov imamo toliko, da bi bila Slovenija z razpostavitvijo vseh panjev na prostem oškodovana za zelo malo kruha.

S tem člankom ne načenjam vprašanja, v kakem obsegu (ker prihaja v poštev še čebelnjak) naj bi naš čebelar razmeščal nakladne panje. Želel sem le dokazati tistim, ki živijo v prepričanju, da je nakladni panj primeren samo za razpostavljanje na prostem, da bi tudi tak način čebelarjenja ne povzročal slovenskemu kmetijstvu kake posebne škode.

Če bi torej naj bilo pomanjkanje zemlje za postavitev amerikancev glavni vzrok, zakaj se le-ta pri nas ni širil, potem bomo morali pač priznati, da je tako dokazovanje zelo zelo neprepričljivo.

S ČEBELAMI IN ČEBELARJI SKOZI STOLETJA

(Nadaljevanje)

LEOPOLD DEBEVEC

Leto 1707. — Zemljiška in cerkvena gosposka sta oddajali čebele tudi v rejo. Tako nam urbar cerkve sv. Mohorja in Fortunata v Podlipovici na Kolovratu pove, da je imel Jurij Lovrač v reji 4 panje cerkvenih čebel. Vsakoletni pridelek oziroma izkupiček sta si cerkev in Lovrač delila na polovico; za dobro opravljanje čebel in pravilni obračun so morali skrbeti cerkveni ključarji. Iz nadaljnjih zapisov je še razvidno, da je leta 1711 cerkev na račun svojih čebel prejela 2 goldinarja kranjske deželne veljave, leta 1715 3 goldinarje itd. Leta 1728 je dobila 7 gold. nemške veljave ter je ostalo za naprej 11 družin; zadnji vpis iz leta 1745 pove, da je Maks Lovrač, sin prvega, oddal cerkvi 6 gold. kranjske veljave.

Leto 1734. — Francoski naravoslovec Reaumur (1683—1757), izumitelj toplomera z vinskim cvetom in lestvico na 80°, je v razpravi *Memoires pour servir à l'histoire des insectes* (Pripombe k žuželkoslovju) zbral zaključke in spoznanja, do katerih se je dokopal pri svojem načrtnem in zares znanstvenem proučevanju žuželk. Za opazovanje čebel je prvi uporabljal stekleni panj. Zanimal se je posebno za rojenje, telesni ustroj matice, zgradbo satja in sestavo voska ter je v celoti potrdil dosežke svojega predhodnika Swammerdamma.

Leto 1737. — Šele pol stoletja po smrti žužkoslovca in zdravilske umetnosti doktorja Swammerdamma (1637—1680) so v tisku izdali izsledke njegovega življenjskega dela — obravnavo *Bijbel der Natur* (Knjigo o naravi) v latinskem jeziku. Preden se je lotil pravega dela, je moral Swammerdamm izpolniti številne drobne priprave, ki so potrebne pri mikroskopiranju, seciranju in konserviranju žuželk. Pri proučevanju telesnega ustroja in živčnega sistema čebel je dognal spol matice in trotoev, bistvo socialnega življenja čebel ter razkril še marsikaj iz skrivnosti dogajanja v čebelji družini. Swammerdamm in Reaumur sta s svojo pionijsko prizadevnostjo ustvarila trdne temelje za neoviran napredek in razvoj znanosti, temeljito sta pregnala temo srednjeveškega mračnjaštva in mazaštva, ki je zakrivala tudi vse, kar je bilo v zvezi s čebelami. Zato je bilo poslej tudi na čebelarstvu delo lažje in uspešnejše.

Leto 1761. — Čebelarje in pisce o čebelah je močno razgibala obravnava »O novem načinu razmnoževanja čebeljih družin ali narejanju rojev v maju«. Napisal jo je gornjelužiški pastor Adam B. Širah (1724—1773). Odkril je, da si lahko čebele v določenih okoliščinah iz mladih žrk spodredijo drugo matico in da je le-to mogoče porabiti pri narejanju rojev. Za slovenske čebelarje to seveda ni bila nobena novost, kakor je dokazal Širahov sodobnik Janša. Tudi čebelarji na Siciliji so že mnogo pred Širahom poznali narejene roje! V zvezi s tem »odkritjem« se je med evropskimi čebelarji razvila živahna izmenjava mnenj, ki je močno pospešila napredek čebelarstva.

Leto 1770. — Rudniški zdravnik v Idriji tujec J. A. Scopoli (1723—1788) ni bil Italijan, kakor ga oglašajo vsi naši viri, temveč Retoroman ali Ladinec, ki je napisal prvo obširnejšo obravnavo o čebelah in našem čebelarstvu (*Dissertatio de apibus*). Povedal pa je v glavnem tole:

Kranjci čebelarijo v podolžnih panjih iz lipovine, vrbovine ali jelovine, kakršni so najprikladnejši za razplod. V pokončnih panjih (običajnih v njegovi domovini!) pa pridelajo več medu. Pred zimo prenesejo čebelje panje v zatemnjen prostor ali jih pokrijejo s slamo. V drugi polovici februarja jih vrnejo na prejšnje mesto. Prinašanje obnožine (čebeljega kruhka!) je zanesljivo znamenje, da je družina v redu, sicer ji je treba pomagati s »privzeto« matico. Pod konec junija, ko je v panjih največ medu, izrežejo nekateri iz dobro založenih panjev tretjino medenega satja. Drugi odvzamejo samo tisto, kar so čebele nanesele v naklado. Tretji — teh pa je le malo — preženejo čebele z dimom in pobere vse. Nekateri imajo navado, da močne družine naložijo na slabiče, ki se okrepijo in v naslednjem letu bolje uspevajo. Slabiče tudi združujejo. Čebelar, ki si želi zgodnjih rojev,

družine ob češnjem cvetju dražilno krmi (na zalog!). Roje tudi narejajo, in sicer na več načinov. Na boljšo pašo čebele prevažajo; to delajo ponoči. Če traja tako potovanje več dni, prevoz ob zori ustavijo in panje odpro ter šele zvečer nadaljujejo pot. Čebelarjem je znana kužna gniloba in griža.

Na Notranjskem čebelarstvo ne napreduje, kakor bi lahko, ker silijo graščinski oskrbniki podložnike, da med le njim prodajajo, a ceno sami poljubno določajo. Gorenjski čebelarji so na boljšem. Dobijo več rojev in prevažajo redno na ajdo; v ravninah pa pridelajo več medu in voska. Zato so panji tudi cenejši. Na Vipavskem je topleje, čebele močno rojijo, vendar jih je malo, čeprav bi imelo tam ljudstvo več koristi od čebel kot od vinske trte. Višji naj bi zato dajali dober zgled ter ljudstvu kazali boljše pot in tako poskušali omiliti revščino.

Leto 1771. — Naš gorenjski čebelar Anton Janša (20. maja 1734—13. septembra 1773), prvi čebelarski učitelj na dunajski čebelarski šoli, je z besedo in dejanji močno razširil in utrdil sloves naših čebelarjev in našega čebelarstva sploh.

Janševo delo, predvsem pa njegovi spisi zgovorno pričajo, da je bil s svojim čebelarskim znanjem daleč nad svojimi stanovskimi sodobniki drugod po svetu — npr. gostobesedni in puhli Johann Riem (1739—1807) po poklicu lekarnar, ne pa tudi čebelar, ki je napisal 30 del iz čebelarske stroke in poleg tega še 60 iz ostalih kmetijskih panog. Janševi spisi niso dolgovezni in učenjaško napihnjeni, kakor je bilo takrat močno v modi in navadi. So domači, jedrnat, preprosti in pri tem prepričljivi ter dokazujejo, da je bil v svoji stroki izredno podkovan in trden mojster! Janša je učil, da morajo čebele v sili zalegati jajčeca, seveda le trotja; prav taka jajčeca da zalega tudi neoprašena matica (deviška rodnost ali partenogeneza). Narejeni roji, o katerih so takrat po Evropi toliko govorili in pisali (Širah), so bili na Kranjskem že od nekdaj poznani, vendar se čebelarji sramujejo s takšnimi polniti svoje čebelnjake. V Janševih knjigah dobimo že vsa bistvena pojasnila o ureditvi čebeljega gnezda in o redu v čebelji družini (poznejša Gerstungova teorija!). Mlade matice se po Janši sprašijo zunaj panja v zraku, kar je bilo za tedanji čebelarski svet popolna novost! Tudi troti niso vodonosci ter ne grejejo zalege, ampak so samci, ki imajo nalogo oplemeniti mlade matice. Kakor že rečeno, so bile vse te trditve za tedanji čebelarski svet povsem nove ter so zato naleteli na hud odpor. Splošno veljavo so dobili šele kakih sto let pozneje.

Janševa prva knjižica »Razprava o rojenju« je izšla leta 1771 v nemškem jeziku na Dunaju, druge izdaje pa še v letih 1774, 1775 in 1925. Prvi in edini slovenski prevod je izšel leta 1906 v Ljubljani. Janšev naslednik na čebelarski šoli Josef Münzberg je leta 1775 izdal Janševo drugo delo »Popolni nauk o čebelarstvu«, prav tako v nemškem jeziku; poznamo še ponatise iz let 1777, 1790, 1807 in 1900.

Slovenski prevodi: 1792, 1906 in 1922.

V naslednjih letih 1968—1973 se bodo kar vrstile obletnice in to dvestoletnica za naš čebelarski razvoj tako pomembnih dogodkov iz Janševega življenja in dela. Ugotavljamo da Janševih knjižnih del že davno ni več dobiti

in da so se tudi redki izvodi pri posameznikih že porazgubili ali drugače dotrajali. Tako naš čebelar danes nima možnosti, da bi se iz prvega vira poučil o čebelarskih naukih svojega rojaka in o njegovem hkrati tudi ljudskem načinu čebelarjenja. Zato bi se Zveza pač najlepše oddolžila spominu našega rojaka-čebelarja vsaj tako, da bi nujno poskrbela za čimprejšnji nov prevod in natis obeh njegovih temeljnih del!

Leto 1775. — S čebelarskim patentom, zakonom o pospeševanju in zaščiti čebelarstva, ki ga je izdala avstrijska cesarica Marija Terezija z veljavnostjo za Spodnjo Avstrijo, Moravsko in Šlezijo ter od naslednjega leta tudi za Češko, so odpravili fevdalne privilegije. Čebelarje so oprostili dajatev (desetine!) in vseh davščin od čebel, njihove pravice pa zavarovali. Seveda je veljalo vse to le za omenjene dežele, medtem ko je na Kranjskem (pri nas) ostalo vse pri starem. Patent, pomemben mejnik v zgodovini čebelarske zakonodaje, je bil sestavljen v duhu načel, ki jih je nekaj let poprej predložil dvoru naš rojak Janša. Odslej je smel vsakdo čebelariti s poljubnim številom družin. Uradi in gosposka so bili dolžni kmeta tudi podpirati — vse to seveda v prej imenovanih deželah! Patent je urejal čebelarjeve pravice do rojev. Odslej je bilo prepovedano moriti čebele in pokončevati roparice. Določal je tudi ustanovitev potrebnih čebelarskih šol. Hkrati so izdali posebna »Navodila za čebelarske mojstre«, ki so določala na teh šolah poučevanje po preizkušanih načelih prvega čebelarskega učitelja Janša.

Leto 1779. — Prvi, ki je z domačo pisano besedo poskušal širiti med našim ljudstvom gospodarski pouk, je bil Peter Pavel Glavar (1721—1784), razgledan kmetovalec in čebelar v Komendi pri Kamniku ter poznejši graščak na Lansprežu pri Mirni na Dolenjskem. Čebelaril je v večjem obsegu ter z besedo in dobrim zgledom mnogo pripomogel k napredku čebelarstva pri nas. Prevedel je Janševo razpravo o rojenju, jo dopolnil po lastnih izkušnjah ter izročil Kranjski kmetijski družbi, da bi jo natisnila. Vendar fevdalci tuje krvi, predstavniki tedanje družbe, niso podprli prizadevnosti domoljubnega razsvetljenca. Rokopis »Pogovor od čebelnih rojou« se je vrh tega izgubil in so ga po naključju odkrili šele pred leti (1951). Dolžnost nas vseh bodi, da ga v dostojni opremi čimprej izdamo v tisku!

Leto 1781. — Cesar Jožef II. je odpravil vse čebelarske šole (dunajsko, moravsko v Vsetinu in češko v Novem Kninu), ker niso pokazale pričakovanih uspehov, kakor pravi odlok dvorne pisarne z dne 31. oktobra 1781.

Leto 1785. — Z dvornim dekretom z dne 1. septembra 1785 je bilo za vse avstrijske dežele določeno, naj se čebelarjem, ki bi se v svoji stroki posebno izkazali ali opravljali večje število čebeljih družin, najmanj pa deset, podeljujejo posebne nagrade (premijske). V vsakem okraju naj bi po oceni gospodarskih družb razdelili letno po dve nagradi (12 in 6 goldinarjev). Ker tudi tak način pospeševanja čebelarstva ni bil dovolj učinkovit, so razdeljevanje premij leta 1792 spet preklicali. Nekaj let pozneje so to obliko nagrajevanja v nekaterih deželah — od slovenskih le na Spodnjem Štajerskem — vnovič uvedli, toda leta 1828 so vse, namesto da bi jih poštene zvišali, spet opustili.

(Še pride)

novice iz čebelarškega sveta

Zelo topel februar. Ves letošnji februar je bila temperatura visoko nad povprečjem. Pomlad se je začela napovedovati zelo zgodaj. Tako je rečeno v sporočilu dunajske vremenoslovne službe. Po njem so bile že konec februarja takšne vremenske razmere, kakršne so ponavadi prve dni maja.

Mesec februar 1966 bo prišel v vremenoslovne preglednice kot izjemen pojav. Tako topel ni bil februar še nikoli doslej, odkar na Dunaju spremljajo temperaturo (od leta 1775), saj je znašala povprečna mesečna temperatura sedem stopinj Celzija. S tem je letošnji februar znatno prekosil rekordno leto 1843, ko je bila povprečna februarska temperatura 5,4 stopinj Celzija.

Topli februarji sicer niso redki, vendar so topla obdobja v tem letnem času večinoma kratka, ker jih navadno prekinjajo ohladi, ki trajajo vsaj nekaj dni. Letos je bilo drugače: toplo obdobje je trajalo ves mesec.

Vremenoslovci so mnenja, da se utegne toplo februarsko vreme nadaljevati tudi v marcu. Pri prezgodnjem nastopu pomladi je sicer splošna nevarnost poznejših naglih ohladi, vendar se ta možnost že vnaprej napoveduje s pogostimi hladnimi prekinjavami toplega vremena. Letos pa ni bilo znanih padcev temperature. Zdi se, da tokrat močno prevladujejo topli zračni tokovi, ki se utegnejo obdržati tudi v prihodnje.

Zanimivo je, da je bil ves mesec precej suh in da ni bilo izdatnejših padavin. Čebelarje družine so se začele zelo hitro razvijati. Pridno so prinašale obnožino z leske, jelše in drugih pomladnih cvetic. Tudi reso so pridno obletavale in na njej nabrale precej medičine. Ob koncu meseca je bilo v panjih že nekaj satov zalege. Čebelarji niso tega prav nič veselili. Z bojaznijo se sprašujejo, kaj bo prinesel mesec marec. Ta jo bil prvo polovico prav tak kot februar. Toda 12. marca se je močno ohladilo. Dobili smo sneg in čebele nekaj dni sploh niso izletavale. Hladno pa je ostalo cel teden, da čebele sploh niso mnogo letale. Danes (20. marec) je zelo hladno; čebele le tu in tam leté po vodo. Mnogo se jih bo izgu-

bilo in čebelarji na splošno že sedaj tožijo, da je živali vsak dan manj in da so družine bolj šibke.

Knjižica o medu. Zadnje dni februarja je izšla že dolgo pričakovana brošura oziroma knjižica o medu. Izdalo jo je trgovsko podjetje Medex ob sodelovanju Zveze čebelarskih društev. Sestavila sta jo urednik prof. Edi Senegačnik in dr. Jurij Senegačnik. Knjižico bodo prav gotovo pozdravili ne samo čebelarji, pač pa tudi potrošniki medu in zlasti gospodinje ter vsi tisti, ki cenijo ta žlahtni dar narave. Najprej govori knjižica o medu v preteklosti, potem pa opisuje različne vrste slovenskih medov pa tudi medove iz sosednjih republik. Sledijo predpisi o tem, kakšen mora biti pristen med. Nato je obširno poljudno pisano poglavje o kemijskih in fizikalnih lastnostih medu ter o tem, kaj pravi sodobna medicinska znanost o njem. Slede poročila naših čebelarjev o dolgoletnih izkušnjah, ko so zdravili z medom različne bolezni in rane. Drugi del knjižice je namenjen potrošnikom medu, zlasti pa našim gospodinjam. Vsebuje 50 receptov za pripravo različnih medenih jedi, kruha, peciva in medenih pijač.

Nove čebelarske knjige. Lani je izšla v 3. izdaji knjižica »Kleine Bienenkunde« o biologiji čebelje družine. Napisal jo je znani čebelarski strokovnjak ing. R. Jordan z Dunaja. Na mednarodnem čebelarskem kongresu v Bukarešti je bila knjiga nagrajena. Priporočamo jo vsem našim čebelarjem, ki znajo nemško.

Druga čebelarska knjiga »Neue Imkerschule« je prav tako izšla lansko leto. Napisal jo je Herold. Knjiga nudi čebelarju teoretično in praktično osnovno znanje. Ima 272 strani, 117 slik in jo lahko naročite v založbi Ehrenwirth, München. Stane 14,80 nemških mark.

Naša knjižnica je dobila Evenusovo knjižico o medu. »Das Honigbuch«. Pričakujemo pa še drugo o nemškem gozdnem medu »Waldhonigbuch«.

Najpomembnejša čebelarska knjiga, tako imenovani čebelarski leksikon, je

izšla v drugi razširjeni izdaji pod naslovom »Das Imker — ABC. Lexikon der Bienenzucht von Rudolf Jacoby. Knjiga ima 836 strani, nad 3000 gesel in 230 slik. Ta leksikon je v resnici enciklopedija čebelarstva znanja in literature. Vsi najnovejši izsledki na čebelarstvu so omenjeni v njem. Prav tako pa tudi praktične izkušnje najboljših čebelarjev. To je zares nepogrešljiv svetovalec, ki daje jasne in jedrnatе odgovore na vsa mogoča vprašanja. Knjigo prav toplo priporočamo vsem tistim slovenskim čebelarjem, ki znajo nemško. Izšla je v založbi Die Bienenzucht, 236 Bad Segeberg Holstein. Stane 37,50 nemških mark.

Še nekaj o zamenjavi in dodajanju matice. Puščam samo dvoletne matice, potem jih zamenjam. Staro matico ujamem v matičnico, ki jo priprnem z risalnim žebličkom na satnik za okence. Tako jo pustim 3—4 dni, dokler se iz jajčec ne razvijejo ličinke. Potem ujamem mlado matico, odstranim staro in dam mlado na isto mesto za tri ure. Nato kar skozi mrežo okenca z iglo odstranim dolnji čepek in panj zaprem. Vsako leto jih menjam tako večje število, pa se mi še ni zgodilo, da jih ne bi sprejele. Če pa zalegajo že trotoyke, potem porinam v gnezdo sat z jajčeci. Prav gotovo potegnejo čebele matičnike. Ko so pokriti, jih potrgam in takoj dodam priprto rezervno matico, ki jo prav gotovo sprejmejo.

Ivan Jurkas

Na vprašanje, ali čebele morejo zaznati vonje, odgovarja A. Caillas v časopisu »L'Abeille de France« tako, da je njihov voh v marsikaterem oziru bolj izoblikovan kakor pri človeku. »Vsi vonji kemičnih proizvodov, posebno očetnih spojin, lahko čebele dražijo. Z druge strani so vonji, ki jih čebele cenijo, npr. vonj melise, mete, citrone. Po volji jim je tudi vonj zadelavine, smole, jelovih igel. Če hojve vršičke mesec dni namakamo v terpentinu in potem s to esenco natremo roke, lahko brez nevarnosti delamo pri čebelah. Z dviganjem zadka kažejo čebele, da jim je kak vonj prijeten. Čebela torej lahko razlikuje mnogo vonjev, vsaj 43 in za znava 32 substanc, ki jih mi ne vohamo.« Pisec končno povzema: »Vzdržimo se, kadar gremo k čebelam, alkohola. Čebe-

larstvo je poseben konjiček za trezne ljudi. Čebele ne trpijo parfumov. Kdor se bliža čebelnjaku, prepojen s sintetičnimi parfumi, ga čebele neusmiljeno opikajo in ostanejo še nekaj časa razdražene. Tudi parfumirano milo naj se ne uporablja pri čebelah. Briljantina na lasih učinkuje prav tako. Duh po potu jim je že od daleč zoprn, posebno še duh izpod pazduh. Vonj čebeljega pika privablja takoj druge čebele in jih draži, da pikajo. Zenske naj ob določenem času ne delajo pri čebelah.

S. R.

Nekaj o kuhanju voščin. Verjetno ne bom povedal nič novega. Rad pa bi pojasnil, kaj uporabljam pri kuhi voščin, da vreče ne pokajo. V stolitrski kotel, v katerem kuham voščine, nalijem 50 l vode in ji dodam kakih 5 l žaganja ali strojnih oblancev. Ti ne smejo biti kostonjevi ali hrastovi. Ko voda zavre, napolnim kotel z voščinami ne glede na to, ali so stare ali mlade. Za vreče uporabljam juto, iz kakršne so napravljene slamnjače. Pri stiskanju voščin ne hitim. Hitim pravzaprav samo tako dolgo, da napolnim vrečo v košu z vrelimi voščinami oziroma njihovo brozgo. Koš oziroma njegova rebra so obložena na notranji strani z duraluminijasto pločevino. Zato vreča lepo polzi in se rebra ne kvarijo. V satnišnici v Ljubljani uporabljajo namesto vreče slamo (škopo). Seveda je ta stiskalnica mnogo večja, saj ima približno 50 cm premera. Vreča z voščinami bi pod tako močnim pritiskom ne vzdržala in bi takoj počila. Kako bi se obnesel moj način z žaganjem, bi bilo treba poskusiti. Morda bi bilo dobro. Delo bi bilo vsekakor boljše in tudi hitreje bi šlo vse skupaj od rok, verjetno pa bi bil postopek tudi cenejši. Seveda bi moral imeti koš predpisano mero. Reže med rebri ne bi smele biti večje kot 2 do 3 mm.

Ivan Zokalj

V Zürichu je umrl dr. O. Schneider-Orelli, ki je deloval na švicarskem preiskovališču za sadjarstvo, vinogradništvo in vrtnarstvo. Bil je entomolog in kot tak znan daleč prek švicarskih meja. Zaslužen je bil predvsem kot strokovnjak na področju gozdnih paš.

S. R.

IZVLEČEK IZ ZAPISNIKA 10. SEJE IO DNE 3. MARCA 1966

Zastopnika podjetja Borac iz Travnika smo seznanili s sklepom odbora z dne 7. januarja oziroma 26. januarja t.l. Sklenili smo ponudbo o souporabi lokala.

Dne 25. februarja t.l. je bila v Radovljici seja predstavnikov tamkajšnjih muzejev, občinske skupščine ter centralnih muzejev in naše Zveze. Sklenili so, naj se Čebelarški muzej pri svojem delu poveže z ustreznimi službami centralnih muzejev, da bi začel čimprej redno delovati. Ko bo Čebelarški muzej v redu sprejel in razstavil v Etnografskem muzeju shranjene panjske končnice, mu jih bomo odstopili pod pogojem, da ostanejo še nadalje last Zveze.

Glede semena ruskih sončnic nam predsednik čebelarke zadruga v Subotici še ni odgovoril.

Predsednik Benedičič in Gregorc sta t. marca t.l. obšla teren od Vrhnike prek Logatca, Postojne, Ajdovščine do Nove Gorice. Na tem področju bomo organizirali tele opazovalne postaje: na Vrhniki dve novi postaji, v Logatcu pa tri. Postojna ne pride toliko v poštev, ker so na Debelem kamnu medvedi. Za Ravbarkomando imajo večje zanimanje vipavski čebelarji. Na območju čebelarskega društva Ajdovščina-Vipava bomo postavili šest opazovalnih postaj in to: na Hrušici, v Podkrajju, na Nanosu, na Črnem vrhu, v Kalcah in na Ravbarkomandi. Na območju Nove Gorice bosta ustanovljeni dve opazovalni postaji in to v Trnovskem gozdu pri Nemcih in v Krnici nad Šempasom. Za opremo teh postaj in pravilno obveščanje bo skrbel Medex. Tudi v drugih gozdnih predelih Slovenije, kjer se večkrat pojavlja medenje hoje, bo Zveza ob Medexovi pomoči ustanovila opazovalne postaje.

Tečaj za začetnike bo meseca maja. Za druge tečaje pripravi vse tovariši urednik.

Za souporabo lokala oziroma za njegov odkup se zanima tov. Ladislava Bajt, Ljubljana, Miklošičeva 2. Lokala zaenkrat ne bomo prodali, pač pa ga bomo oddajali v souporabo. Oddali pa ga bomo

v souporabo le pod pogojem, da priskrbi tov. Bajt sobo za stranko, ki zaseda Medexove prostore v prvem nadstropju na dvorišču. Odbor je pooblastil predsednika Benedičiča, inž. Urbanijo in tov. Smrajca, da uredijo zadevo s tovarišico Bajtovo, ki naj ima prednost pri nakupu lokala.

Predsednik Benedičič omenja, da je imelo čebelarско društvo Ljubljana dne 30. januarja t.l. občni zbor in upamo, da bo to društvo zopet zaživelo.

Delegati, ki so bili na občnih zbore čebelarskih društev, so podali svoja poročila, ki so bila zadovoljiva. Za prihodnje občne zборе je odbor ponovno določil delegate.

K osnutku odredbe »O varstvu čebel pred zastrupitvami« je dala Zveza svoje pripombe. Ta odredba bo predvidoma izšla v mesecu marcu. GO SZDL je poslal svoje teze z dne 29. januarja t.l. Odgovor na te teze je predsednik prečital, kar je odbor soglasno odobril.

Na dopis Apimondije je odbor sklenil, da se bo Zveza naročila na njen list Apicata in objavil oglas v Slovenskem čebelarju, da se tudi drugi čebelarji lahko naročijo nanj.

Odbor je sklenil, naj se pogodba za izložbena okna uredi sporazumno s novim souporabnikom.

Organiziranje odseka čebelarjev-prevažalcev pri Zvezi je mogoče samo pod pogojem, da so vsi ti prevaževalci člani Zveze oziroma matičnega društva in da se v vseh zadevah ravna po pravilih Zveze in sklepih izvršnega odbora.

Na spodbudo tov. Verbiča, je sprejel odbor njegov predlog, da podeli Zveza tajniku bivšega čebelarskega društva tovarišu Mirku Dermelju red Antona Janše I. stopnje.

Tajništvo

OBCNI ZBOR ČEBELARSKE DRUŽINE MARIBOR-TABOR

Čebelarška družina Maribor-Tabor je imela svoj občni zbor dne 16. januarja t.l. Vodil ga je tov. Jože Hribar. Čebelarško društvo Maribor in okolico je zastopal tov. prof. Lojze Struna.

Poročila predsednika Jožeta Hribarja in tajnika Karla Korena so bila skrbno sestavljena ter so zajemala vso dejavnost in probleme za razvoj naprednega čebelarstva. Pozornost je pritegnilo poročilo gospodarja Jožeta Pliberškega, ki je poročal o družinskem premoženju. Njegova vrednost je ocenjena na 250.000 starih din. To kaže, da je družina v preteklem letu dobro gospodarila, čeprav je bila narava bolj skopa s svojimi darovi. Iz finančnega poročila tov. Toneta Lazarja pa smo zvedeli, da je bilo denarno poslovanje živahno, saj smo imeli 292.500 din dohodkov in 224.520 din izdatkov. Pribitek ob koncu leta 1965 je torej 67.980 din. Če prištejemo k temu še vrednost družinskega premoženja, dobimo kar lepo vsoto okroglih 318.000 din, kar premore le redko katera družina.

Razprava o poročilih je bila živahna. Mnogo smo govorili o čebeljih boleznih in premajhni dejavnosti veterinarske službe. Člani želijo, da bi bila veterinarska služba in čebelarstvo v svojem delovanju tesneje povezana. To pa tem bolj upravičeno, ker smatramo, da je čebelarstvo tista kmetijska panoga, ki skrbi za popolnejše opraševanje sadnih in drugih kultur.

Soglasno smo sklenili, da bomo začeli v marcu preventivno dimiti s folbeksom proti pršici, ki se je baje že pojavila v naši okolici. Mrtvice bomo zbirali od članov od 7. februarja t.l. in jih poslali v pregled Veterinarskemu bakteriološkemu zavodu v Ptuj.

Obširno smo se pogovorili tudi o širjenju medovitih rastlin. Zedinili smo se, da bomo posejali rdečo akacijo in sahalinko povsod, kjer so pogoji, da bodo te rastline varne pred uničenjem.

Zbor je z navdušenjem sprejel vest, da si je postavila družina letos lasten čebelnjak za 15 AZ-panjev. Za to delo smo se zahvalili tovarišem Hribarju, Korenu in Pliberšku, ki so darovali les, tov. Majeriču in Wolfgruberju pa zato, ker sta postavila čebelnjak brezplačno in s tem prihranila mnogo tisočakov.

Po izčrpnih debati smo dali staremu odboru razrešnico, v novega pa so bili izvoljeni Jože Hribar, Karl Koren, Tone Lazar, Jože Pliberšek, Ivan Leskovec, Lojze Majerič, Ivan Prelog, Lazo Wolfgruber, Ludvik Železnikar in Vinko Zlenđer. Število članov je ostalo z neznatnimi spremembami tako kot doslej.

Ob zaključku zbora je tov. Tone Lazar pozval vse člane, naj pri delu za procvit

družine še nadalje opuščajo vse morebitne osebne nesporazume in naj kot doslej stojijo trdno ob novem odboru, ki so mu dali svoje zaupanje. Tako uspeh ne bo izostal. Pri tem naj nam bodo za vzor prav naše ljubljenke čebele v svojih družinah, kjer nesebično opravljajo svoje delo po geslu: Vsi za enega, eden za vse!

Tone Lazar

IZ BELE KRAJINE

Kakor vsako zimo tako smo se tudi letos v času, ko počivajo naše čebelice in čakajo prvega pomladanskega izleta in ko preneha tudi delo čebelarjev, zbrali belokranjski čebelarji na občnem zboru v Črnomlju. Ugotovili smo, kaj smo v preteklem letu napravili in nato izvolili nov upravni in nadzorni odbor našega društva.

Dne 6. februarja 1966 je bila dvorana v črnomaljski gostilni »Grad« polna čebelarjev. Zbrali so se na občnem zboru svojega društva.

Predsednik tov. Biček Ivan je odprl občni zbor ter prisrčno pozdravil vse navzoče, zlasti pa še tov. Benedičiča, predsednika Zveze čebelarskih društev Slovenije. V svojem poročilu je prikazal tovariš Biček delo upravnega odbora v preteklem letu. Upravni in nadzorni odbor sta imela 6 sej. Tu sta predvsem razpravljala o skupnem zavarovanju čebel. Zal pa društvu tega zavarovanja ni uspelo izvesti, ker se člani-čebelarji za to niso ogreli.

V Beli krajini so štiri čebelarske družine: v Metliki, v Črnomlju, na Vinici in v Dragatušu. Čebelarska družina v Črnomlju je po sklepu čebelarskega društva v Črnomlju organizirana tako, da vodi en upravni odbor društvo in družino. Na občnem zboru v preteklem letu pa smo predlagali, naj bi se v bodoče čebelarska družina v Črnomlju ločila od čebelarskega društva Črnomelj tako, da bi imela svoj upravni in nadzorni odbor, društvo pa svojega. Na seji društva pa smo sklenili, da ostane organizacijska oblika obeh nespremenjena in imata tako društvo kot družina isti odbor, saj je taka organizacija že vse od ustanovitve dalje.

Upravni odbor je izdelal v preteklem letu pašni kataster in dostavil en izvod tudi občinski skupščini Črnomelj — od delku za kmetijstvo, da bi lahko po katastru določal prevaževalcem čebel pa-

sišča. Ko pa so neki ljubljanski čebelarji pripeljali čebele v Petrovo vas pri Crnomlju, ki ima že itak preveč čebel, je naše društvo opozorilo prevaževalce, naj umaknejo čebele na pasišča, določena po pašnem katastru. Naleteli pa smo na gluha ušesa tako pri prevažalcih samih kakor tudi pri občini, ki smo jo prosili za posredovanje.

Upravni odbor našega društva je v preteklem letu zbiral po terenu podatke za sestavo čebelarške kartoteke. Na podlagi teh podatkov bomo napravili kartoteko, kakor je to naročila Zveza čebelarških društev Slovenije v Ljubljani.

Na sejah upravnega odbora smo precej razpravljali tudi o prodaji medu. Čebelarjem pri nas je ostalo precej medu, ki ga niso mogli prodati zaradi prenizke odkupne cene. Znano je, da so se cene vsem prehrambnim in industrijskim predmetom precej dvignile, podražil se je tudi sladkor, prav tako tudi razne čebelarške potrebščine, le cena medu se je dvignila samo neznatno.

Tov. Benedičič je povedal, da je čebelarstvo res zašlo v krizo, ker nimajo niti Zveza niti posamezna društva potrebnih finančnih sredstev za razvoj in znanstveno raziskovanje. Kljub temu pa se čebelarške organizacije utrjujejo in bodo sčasoma premagale te trenutne težave.

Glede prevoza čebel naj bi zaenkrat obveljal med čebelarji lep čebelarški običaj, da zaprosi prevažalec za dovoljenje tisto čebelarško društvo, na katerega pasišča namerava prepeljati čebele. Ta čebelarška morala bi morala veljati za vse čebelarje.

V upanju, da bodo naše čebelice dobro prezimile in da nam bodo letos poplačale ves naš trud tudi za preteklo leto, smo se čebelarji razšli na svoje domove.

Čebelarško društvo Črnomelj

ČEBELARSKA DRUŽINA V LAŠKEM

Že nekaj let se nismo oglasili v Slovenskem čebelarju. Zato želimo spet seznaniti čebelarje o organizaciji in delu naše družine.

Na zadnjem občnem zboru smo sklenili, da se ponovno oglasimo v našem strokovnem glasilu, da bi tako člani družine lahko brali o svoji organizaciji, širša čebelarška javnost pa zvedela za naše delo in probleme.

Na območju družine je precej dobrih čebelarjev, ki so zvesti svoji organizaciji in tudi stalni naročniki Slovenskega čebelarja. Lani nam je uspelo zvišati število članstva na 50. Vsi so tudi naročniki na naše glasilo. Vsako leto smo imeli po dve predavanji in še ožje sestanke pri enem ali drugem čebelarju. V letu 1964 smo imeli veselo tovariško čebelarško popoldne, ki nam je prineslo tudi nekaj denarja. Uspeh smo dosegli predvsem zato, ker so člani družine darovali precej medu za srečolov in dobitke.

Pred leti je bila čebelarška družina Laško edina tovrstna organizacija na območju občinske skupščine Laško. Po priključitvi Radeč smo dobili še tamošnje čebelarško društvo. Da bi bilo naše delo čim bolj enotno, smo lani v okviru občine osnovali koordinacijski odbor, v katerem so zastopniki obeh čebelarških organizacij. Z obojestranskimi obiski skrbimo za napredek čebelarstva.

Na zadnjem občnem zboru čebelarške družine Laško je poleg običajnih poročil in živahne razprave poročal tudi mlad čebelar — predsednik šolskega čebelarškega krožka iz Rečice pri Laškem. Povedal je, da obstoji ta krožek že od leta 1961, da ima šest čebeljih družin v AŽ-panjih in da zadovoljivo deluje. Zahvalil se je Zvezi čebelarških društev Slovenije za pomoč — za satnike in satnice. Ob tej priložnosti se je zahvalil tudi čebelarški družini Laško, ki daje svojim mladim članom začetnikom po devet satnic brezplačno.

Lani je umrl član naše družine in zapustil lepo urejen čebelnjak. Na seji širšega odbora družine smo sklenili, da odkupimo njegovo čebelarstvo. Čebelnjak bomo postavili v bližini Laškega, da bo služil šolski mladini za pouk v čebelarstvu. Pri osemletki v Laškem se tudi razvija šolski čebelarški krožek. Njegovo čebelarstvo bo služilo učnemu osebju kot pripomoček pri praktičnem pouku čebelarstva. Ker danes ni učiteljev, ki bi bili usposobljeni za poučevanje mladih v čebelarstvu, bomo to nalogo prevzeli odborniki. Tu ne pričakujemo plačila, pač pa veliko zadoščenje, če se nam bo posrečilo vzgojiti dobre čebelarje. Čerav smo imeli v letu 1965 skromen pridelek medu, smo polni upanja in dobre volje začeli novo leto 1966. Pričakujemo medeno leto, kar želimo tudi vsem stanovskim tovarišem.

Čebelarška družina Laško

SLAVJE V ČEBELARSKI DRUŽINI PEKRE PRI MARIBORU

Sredi februarja letošnjega leta je praznoval v čebelarški družini Pekre dolgoletni član čebelarске organizacije in navdušeni čebelar Andrej Jemec iz Limbuša št. 28 trojni jubilej: 70-letnico rojstva, 60-letnico čebelarjenja in 50-letnico, odkar je naročen na Slovenskega čebe-

larja. Njegova žena Cilka mu vneto pomaga pri čebelarskih opravilih in se redno udeležuje vseh čebelarskih izletov. Otroka Branko in Danica sodelujeta z deklamacijami na različnih čebelarskih prireditvah. Čebelarška družina Pekre, v kateri se pridno udejstvuje naš slavljenec, je ena najboljših v Sloveniji in se lahko druge čebelarске organizacije zgledujejo po njej. Ob lepem življenjskem jubileju mu njegovi prijatelji in znanci iskreno čestitajo in kličejo: »Se na mnoga srečna in zdrava leta!« Tudi Zveza čebelarskih društev svojemu tako zvestemu članu iskreno čestita in želi še mnogo uspehov na življenjski poti.

A. S.

OBCNI ZBOR ČEBELARSKE DRUŽINE BOROVNICA

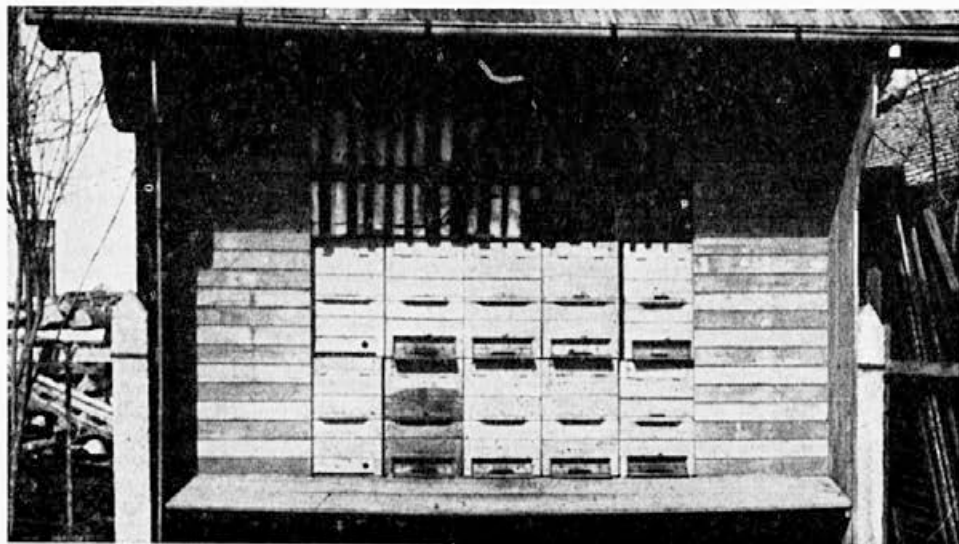
Čebelarška družina Borovnica je imela svoj občni zbor dne 20. februarja 1966. Ustanovljena je bila šele pred letom in pol in deluje pod okriljem čebelarskega društva na Vrhniki. Čebelarji so s svojo udeležbo pokazali, da se zavedajo, kaj pomeni zanje čebelarška organizacija.

Poleg predstavnikov čebelarskega društva Vrhnika se je udeležil občnega zbora tudi tovariš urednik, ki je predaval o tem, kako pripravimo močne čebelje družine za pomladno pašo. Vsi navzoči smo pozorno poslušali njegove besede in bili s predavanjem zelo zadovoljni. Naprosili smo ga, naj bi še prišel med nas in povedal tudi našim sadjarjem in kmetovalcem, kakšne koristi imajo prav oni od čebel, ki oprahujejo njihovo sadno drevje in kulturne rastline. Na občnem zboru smo razpravljali tudi o pridobivanju mladih članov in o ustanovitvi čebelarskega krožka na osemletki Staneta Kavčiča v Borovnici. O strokovnem glasilu so se izrazili čebelarji zelo pohvalno in izrekli uredniškemu odboru vse svoje zaupanje. To dokazuje predvsem dejstvo, da so na občnem zboru vsi člani plačali naročnino za leto 1966, pristopili pa so še nekateri novi. Grajali pa smo postopek občinske skupščine Vrhnika, ki je Slovenskega čebelarja odpo vedala. Ob koncu smo ugotovili, da je družina v tako kratkem času dosegla prav lep uspeh in popolnoma opravičila svoj obstoj.

Miodrag Jeremič

ŠE VEČ SKRBI ČEBELARSKIM KROŽKOM

Osemletka v Slovenski Bistrici ima na šolskem vrtu zelo lep čebelnjak. V njem je deset AŽ-panjev, naseljenih pa je le osem. Sedaj, ko mineva leto 1965, prav lahko vpišemo marljivost čebelic. Ugotovili smo, da so bile zelo pridne, saj so nekatere družine kar dvakrat napolnile medišča s sladkim medom. Ob polnih satih sta bila čebelar in njegova pomočnica Slavka prav vesela, ker vloženi trud ni bil zaman. Že v jeseni 1964 smo poskrbeli, da so imele vse družine dovolj hrane za zimo in vse do maja 1965, ko so začele čebelice prinašati prvo sladko medičino. Spomladansko krmiljenje ni bilo potrebno. Zato smo si prihranili nepo-

Cebelnjak osemletke v Slovenski Bistrici

trebno delo, da bi ob hladnih dnevih odpirali panje. To škoduje zalegi. Družine so se prav lepo razvijale in dosegle višek svoje moči prav v času, ko se je pojavila prva paša. Nasprotno pa so se slabo odrezale družine, ki so jih krmili na zalego. Te so se hitro razvile in jih je zajelo rojilno razpoloženje prav v času, ko se je pojavila izdatnejša paša v naravi. Predsednik šolskega sveta je čestital čebelarju, ki opravlja šolske čebele, in mu sporočil, da je šolski svet zadovoljen z njegovim delom. V priznanje mu je izročil nagrado in želel, da bi tudi v prihodnje tako skrbel zanje. Predlog, da bi povečali število panjev in družin, je svet ugodno sprejel. Ob tej priložnosti je predsednik želel, da bi bilo v prihodnjem letu več praktičnih vaj in teoretičnih predavanj za pionirje.

S prodajo medu šolski krožek ni imel težav. Prosvetni delavci so hitro odkupili ves pridelek prav zaradi tega, ker vedo, da so čebelice nabrale ves med na žlahtnih cveticah. Sicer pa prosvetni delavci dobro vedo, da je med nujno potreben za prehrano družine. Izkušnje govorijo in o tem so dokazi, da je med zdravilo in vir človeškega zdravja. Res je tako. Posebno blagodejno učinkuje ob prehladu in gripi. Zdravilno pa deluje tudi na obolenih prebavnih organih in živčni sistem.

Ivan Flajnik

DOPOLNILO

k zapisniku o zadnjem občnem zboru ZCDS, objavljenem v 12. številki Slovenskega čebelarja 1965.

Pomotoma niso bili navedeni naslednji izvoljeni člani *upravnega odbora ZCDS*: Franc Levstek za ČD Ribnica, Franc Resman za ČD Radovljica in Joško Slanđer za ČD Celje.

Člani imenovanih čebelarskih društev naj nam to neljubo pomoto oprostijo.

Uprava

SPET ENA IZ NAŠIH VRST

Slaba letina

Davkar je obiskal kmeta, ki že več let ni plačal davka.

Davkar: »Zelo lepo vreme, kajne?«

Kmet: »Da! Če bi bilo tako vreme takrat, ko je dozorevalo žito, bi imel polno žitnico. V hudem naliveu pa je žito poglelo in segnilo in tako nimam ničesar.«

V poslopju blizu hiše so točili med. Davkar je videl lepe polne sate in kako je tekkel med iz točila.

Davkar: »Kot vidim, je bila dobra medena letina.«

Kmet: »Da, res je bila, pa kaj mi pomaga! Moje matice so se oplodile s konjsko muho in med diši po konjskem hlevu!«

JAKOB DIMEC

Dne 10. 8. 1965 smo spremili k zadnjem počitku vestnega in neutrudljivega člana naše družine Jakoba Dimca. Rodil se je 3. avgusta 1881 v Smartnem v Rožni dolini pri Celju. V mladosti se je izučil kovaške obrti, nato pa je končal veterinarsko podkovsko šolo na Dunaju. Od tod je moral v prvo svetovno vojno, po njej pa je bil v vojaški službi v različnih krajih. Drugo svetovno vojno je preživel v Beogradu, kjer je bil leta 1964 upokojen kot kapetan — veterinar. Po upokojitvi se je vrnil nazaj v svoj rojstni kraj, čez kakšno leto pa se je za stalno preselil v Vojnik. Tu je začel takoj čebelariti. Že ob ustanovitvi vojniške družine srečamo pokojnika kot vnetega člana, takoj nato pa kot blagajnika. Svoje posle je dolgo z vso natančnostjo opravljal. Zadnji dve leti zaradi bolezni ni mogel biti več blagajnik. Na pogrebu so ga spremljali člani družine in se od njega lepo poslovili. Z njim je izgubila družina požrtvovalnega, nesebičnega in prizadevnega člana.

Cebelarska družina Vojnik

ANTON MARKELJ

»Če bi napravili prošnjo za prevoz čebel na akacijevo pašo, pa kar za na postajo Branik naredite, ker sem že bolj star, panji pa so težki.« Tako je rekel sredi aprila 1965 Anton Markelj ali Markeljnov oče, kot smo ga po domače imenovali. Kdo bi mislil, da bodo njegove čebelice že 2. maja izgubile gospodarja, ki jih je v 60-letnem čebelarjenju tolikokrat peljal na pašo.

Rodil se je 2. junija 1884 v Železnikih kot najstarejši treh bratov-čebelarjev, ki so se v mladih letih preselili na Vrhniko. Tu si je zgradil dom in ustanovil družino, kateri je bil zelo skrben oče. Po poklicu je bil pleskar in soboslikar. Z večšo roko in smislom za barve se je kmalu uveljavil. Značaja je bil izrazito mirnega, vendar pa marljiv in vztrajen. Zato ni čudno, da je prav on že leta 1907 kupil od Znideršiča v Ilirski Bistrici prvi AŽ-panj in poskrbel, da so ga začeli izdelovati v večjem številu. To pa ni bilo dovolj. Manjkale so satnice. Čeprav mali obrtnik, tudi čebelaril ni nikdar z več kot 50–60 AŽ-panji, je leta 1910 kupil ob pomoči bratov stroj za izdelovanje satnic. Pozneje je kupil še drugi stroj od hrvatskih čebelarjev, za katere je tudi izdeloval satnice. Na II. čebelarski razstavi v Sarajevu je leta 1925 razstavil pod imenom »Bratje Markelj« satnice in prejel zanje diplomu I. reda.

V čebelarski organizaciji je aktivno sodeloval od njene ustanovitve. Bil je dolgoletni odbornik, načelnik in delegat. Ni mu bilo usojeno, da bi dočakal 60-letnico društva, ki jo bomo slavili letos.

Čebelarji smo mu hvaležni za številne in nesebične nasvete. Vsi, ki smo ga spremili na njegovi zadnji poti, mu želimo miren počitek.

Cebelarska družina Vrhnika

JAKOB ŽVAB

Čebelarsko društvo Kranj je izgubilo lani svojega delavnega člana Jakoba Žvaba. Umrl je v starosti 83 let, čebelaril pa je nad 50 let. Do 1935. leta je živel med čebelarji na Dolenjskem, kjer je bil v službi kot orožniški stražmojster. Po upokojitvi se je preselil v Kranj, kjer se je priključil čebelarski družini. Ostal ji je zvest vse do svoje smrti. Bil je zelo vesten človek in vedno pomagal čebelarskemu društvu. Z njim smo izgubili človeka, ki ga bomo le težko nadomestili.

Čebelarsko društvo Kranj

ANTON BERCE

Anton Berce, čebelar iz Špitaliča, je umrl 6. decembra 1965, star 75 let. Bil je večkrat odbornik naše družine, še pred tem pa društva v Konjicah. Podobne funkcije je imel v čebelarski organizaciji že pred vojno. Rodil se je 7. avgusta 1890 v Dorn-

berku pri Gorici. Kmalu po prvi svetovni vojni je prišel v naše kraje in se priženil v Špitalič. Stajersko je spoznal in vzljubil kot nekdanji Majstrov borec. Ljubezen do čebel in potrebno znanje je prinesel že iz svojega rodnega kraja. V Špitaliču je marljivo čebelaril in sodeloval v naprednih slovenskih organizacijah. Prav zato so ga ljudje spoštovali in upoštevali. Okupator ga je leta 1941. z ženo in otroki izgnal iz domačega kraja. Med okupacijo je živel v okolici Vukovara, kjer je ves čas sodeloval z osvobodilnim gibanjem. Vsi trije njegovi sinovi so odšli v partizane. Njegov sin Dušan je postal pozneje zdravnik, toda še mlad je leta 1962. umrl. Ta izguba in posledice izgnanstva so njegovo zdravje še bolj oslabile in končno je zaradi srčne kapi umrl.

Z njim smo izgubili plemenitega in značajnega moža, ki nam bo ostal še dolgo v spominu.

Čebelarska družina Loče
pri Poljčanah

UMRLIM VIPAVSKIM ČEBELARJEM V SPOMIN

V zgornji Vipavski dolini smo za vedno izgubili v enem dobrem letu kar štiri pomembne čebelarje. Vsi štirje so bili člani čebelarskega društva ter naročniki Slovenskega čebelarja.

Prvi je umrl v 60. letu starosti Rafael Palk iz Velikih Zabel, po poklicu kmet. Čebelariti je pričel že pred drugo svetovno vojno, in sicer v AZ-panjih. Med vojno so ga odpeljali Nemci v taborišče, od koder se je vrnil po osvoboditvi ves izmučen. V sebi je nosil kal bolezni vseh 20 let ter zato tudi umrl. Zapustil je petčlansko družino ter 22 AZ-panjev. Upajmo, da bo njegov sin vreden naslednik svojega očeta.

V starosti 64 let je umrl zadet od kapi Anton Fabjan. Rodil se je v lepi vasi Branik, tam, kjer je živel naš goriški slavček Simon Gregorčič, ki je prav tej vasi posvetil nekaj neminljivih verzov. Kot zaveden Slovenec je pobegnil od tod pred fašisti prek meje v Jugoslavijo. Tu je postal orožnik ter služboval v Srbiji, kjer je tudi pričel čebelariti v nakladnih panjih in v žnideršičih. Po osvoboditvi se je vrnil domov, seveda s čebelami, ter se naselil v Ajdovščini. Tu je bil občinski matičar, pozneje pa vesten in preudaren sodnik za prekrške. Značilno je to, da se je vedno pohvalno izražal o nakladnih panjih. Čebelaril je s 45 panji. Za njim žalostno soproga in dve hčerki. Njegovega pogreba se je udeležila za Ajdovščino res velika množica ljudi. Ob grobu mu je poleg drugih govornikov spregovoril nekaj ganljivih besed tudi odbornik čebelarskega društva.

Tretji čebelar je tragično preminil v 55. letu starosti. To je bil daleč na okoli znan Ivan Pregelj iz Vipave, pravi čebelar po poklicu. Čebelariti je začel s svojim bratom Francem kmalu po prvi svetovni vojni. Niuni uspehi so bili zlasti do druge svetovne vojne naravnost zavirljivi, saj sta imela same dobre letine. Čebelarila sta s 150 AZ-panji. Njun rekordni pridelek je bil leta 1938 10 ton medu. Prav ona dva sta dala v tistih časih pobudo naprednim vipavskim fantom, da so se v takem številu oprijeli čebelarstva. Zapustil je ženo in nedorasle otroke. V svojem čebelarstvu je imel 100 AZ-panjev. Pokojnika je spremljalo k večnemu počitku tudi veliko čebelarjev, ki so mu poklonili lep venec.

V 78. letu je umrl Albert Verč iz Šmarja. Tudi on je začel čebelariti z bratom. V rani mladosti sta čebelarila s kraničji, takoi po prvi svetovni vojni pa z žnideršiči. Bila sta čebelaria idealista, vesela in srečna ob svojih čebelicah, njihovem letanju in bučanju. Doživela pa sta marsikaj grenkega. Zlobna roka jima je zažgala čebelnjak, toda obupala nista. Spet sta si ga postavila in napolnila s panji. To je bilo njuno največje premoženje. Njegovega pogreba se je udeležilo mnogo ljudi ter vsi okoliški čebelarji. Pri odprtem grobu se je v lepih besedah poslovil od pokojnika njegov čebelarski prijatelj.

Vse štiri čebelarje bomo ohranili v trainem spominu. Vselej jim bomo hvalježni za njih delo in zgled.

Pavle Breclj

POROČILO ZA FEBRUAR

Februar je bil izredno topel. Čebele so se lahko večkrat prašile in otrebile. Že prve dni v mesecu so začele prinašati obnožino. Pozneje pa, ko je postalo še topleje, so izletavale in prinašale obnožino kakor v najtoplejši spomladi. Od nikoder ni bilo poročil, da so čebele slabo prezimile.

Breg-Tržič: Prvi izletni dan je bil 1. februarja. Obnožino z vrbe in leske so prinesle prvič 16. februarja.

Dražgoše: Matice so kljub toploti šele zadnje dni začele malo zalegati, ker so bile družine brez obnožine.

Žerovnica-Postojna: Zaradi izredno toplega vremena so začele matice zgodaj zalegati. Družin nisem pregledal, ker jih sodim po izletu in prinašanju obnožine.

Logatec: Ta mesec je izredno ugoden za razvoj družin. Čebele so izletavale 23 dni, se otrebile in nosile medicino in obnožino.

Lovrenc na Pohorju: Čebele pridno prinašajo obnožino z jelše.

Selnica ob Dravi: Februar je bil brez snežne odeje. Čebele so 7. februarja prinesle z leske prvo obnožino. Matice so začele zalegati.

Cezanjevci-Ljutomer: Kljub toplemu vremenu so čebele zaradi močnih vetrov le malo izletavale. Prvo obnožino so prinesle 21. februarja.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplota °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	— 40	— 50	— 60	— 150	+ 12,0	—	7	—	106
Dražgoše—Šk. Loka . .	— 40	— 30	— 80	— 150	+ 13,2	4	11	14	54
Žerovnica—Postojna . .	— 25	— 80	— 60	— 165	+ 4,0	10	8	3	73
Rogatec	— 10	— 80	— 70	— 160	+ 7,3	23	5	—	128
Lovrenc na Pohorju . .	— 80	— 75	— 145	— 300	+ 5,8	17	5	7	114
Selnica ob Dravi . . .	— 35	— 45	— 55	— 135	+ 3,0	28	14	—	119
Lovrenc na Drav. polju	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cezanjevci—Ljutomer .	—	—	—	—	+ 1,0	14	5	—	78
Bučkovci—Videm	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ob Ščavnic	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prosenjakovci—M. Sobota	— 30	— 50	— 110	— 190	+ 6,5	18	4	—	112
M. Polana—Lendava . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svibnik—Črnomelj . .	— 50	— 60	— 5	— 115	+ 6,0	19	3	5	74
Iška vas	— 50	— 100	— 30	— 180	+ 3,0	15	6	7	106
Škofije pri Kopru . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pušča—Bistra—Zagreb .	— 50	— 60	— 70	— 180	+ 1,8	15	6	—	52
Povpreček	—	—	—	— 156,8	—	—	—	—	—

APICATA

MEDNARODNA TEHNIČNA REVIIJA O GOSPODARSTVU IN ČEBELARSKIH NOVICAH BO IZŠLA V NAIKRAJŠEM ČASU.

Izdala jo bo Mednarodna zveza čebelariskih združenj Apimondia. Obsegala bo 4 številke po 48 strani. Izšla bo v 5 jezikih: v angleškem, francoskem, nemškem in španskem.

Letna naročnina je za posameznike 4 dolarje, za ustanove in društva, ki niso člani Apimondije, pa 6 dolarjev. Naročnino je treba poslati na naslov:

APIMONDIA, Roma, Corso Vittorio Emanuele No. 101, Italija; lahko pa jo nakažete v devizah svoje dežele na Apimondijine odbore v posameznih državah.

ČEBELARSKI TEČAJI

Zveza čebelariskih društev za Slovenijo bo priredila letos nekaj tečajev. Tečaj za začetnike bo prve dni maja, tečaj za čebelarje praktike v drugi polovici maja, dva tečaja za vzrejo matice pa v juniju. Vsi tečaji bodo brezplačni. Predavali bodo naši strokovnjaki. Tečaji bodo v Ljubljani. O natančnem času in kraju bomo vsakega prijavitelca posebej obvestili.

Prijave pošljite prek svoje čebelariske družine ali društva Zvezi najpozneje do 20. aprila t. l.

ČESTITAMO

čebelarjem na območju občin Logatec in Radlje ob Dravi k ustanovitvi samostojnih čebelariskih društev Logatec in Radlje ob Dravi.

ČEBELARSKA DRUŠTVA OZIROMA DRUŽINE

ki so upravi Slovenskega čebelarja ali Zvezi prijavili odstop naročnikov-članov šele po izidu prvih števil Slovenkega čebelarja, t. j. po 1. januarju 1966. naprošamo, da vrnejo poslane izvode Slovenskega čebelarja Zvezi.

Tajništvo

PRODAM

21 naseljenih AŽ-panjev. Martin Mlakar, Ptuj, Zagrebška št. 80.

80-ODSTOTNO OCETNO KISLINO

za razkuževanje satja zlasti proti noseči ima podjetje Vetpromet, Ljubljana, Slomškova 12 na voljo po ceni 1344 starih din za kg. Navodila o uporabi najdete na strani 14 brošurice »Obolenja čebel in čebelje zalege«.

PRODAM

vsako količino garantirano čistega čebeljega voska posameznim članom Zveze čebelariskih društev. Cena po dogovoru. Pismene ponudbe pošljite na naslov Adam Jošar, Lucova 37, pošta Petrovci v Prekmurju.

OBVESTILO

Vse prevaževalce čebel na travniška pasišča na območju čebelariske družine Hrenovice opozarjamo, da pravočasno zaprosijo za pasišča, najpozneje pa do 30. maja t. l. Prijave sprejema tajnik družine tov. Tone Počkaj, Pri Fari, pošta Hruševje.

Obenem pozivamo vse tiste prevaževalce čebel na naša pasišča, ki še niso poravnali lanskega prispevka, da store to takoj, najpozneje pa do 30. maja t. l.

Proti samovoljni in nenačrtni postavitvi čebel na naša travniška pasišča bomo postopali po 10. členu navodil Izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo SRS.

Čebelariska družina Hrenovice